

Läbi arutatud ja heaks kiidetud kooli õppenõukogu
koosolekul 31.08.15.

Direktori käskkiri nr 9 31.08.15

Läbi arutatud ja heaks kiidetud kooli õppenõukogu koosolekul 29. 08.17.

Läbi arutatud ja heaks kiidetud kooli hoolekogu koosolekul 13. 09.17.

Läbi arutatud ja heaks kiidetud kooli õpilasesinduse koosolekul 26. 09.17.

KEHTESTATUD

direktori 27.09.2017

käskkirja nr 1.1-1/9

ABJA GÜMNAASIUMI ÕPPEKAVA

Sisukord

Üldsätted.....	4
1. Kooli väärtused ja eripära	5
2. Õppe- ja kasvatuse eesmärgid.....	6
3. Õppekorraldus põhikoolis.....	7
3.1. Tunnijaotusplaan põhikoolis 2017/2018.....	8
3.2. Valikainete ja võõrkeelte valik	9
3.3. Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted, lõimingu põhimõtted.....	9
3.3.1. Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted	9
3.3.2. Lõimingu põhimõtted.....	10
4. Õppekorraldus gümnaasiumis.....	10
4.1. Õpilase õppekoormuse kujundamise põhimõtted	10
4.2. Tunnijaotusplaan gümnaasiumis 2017/2018.....	11
4.3. Õppesuundade kirjeldused	13
5. Kooli õppekava välise õppimise või tegevuse arvestamine koolis õpetava osana.....	14
6. Üldpädevused, üldpädevuste kujundamiseks ja õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused	16
6.1. Üldpädevused.....	16
6.2. Üldpädevuste kujundamiseks ja õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused	17
7. Liikluskasvatuse teemad ja nende käsitlemise maht põhikoolis ja gümnaasiumis	43
8. Loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise kord	46
9. Õppe- ja kasvatuse korraldus õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamisel, juhendamisel ja vormistamisel gümnaasiumis	47
9.1. Õpilasuurimus ja praktiline töö.....	47
9.2. Õpilasuurimuse ja praktilise töö eesmärk	49
9.3. Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamine ja juhendamine	49
9.4. Uurimuse või praktilise töö juhendamine	50
9.5. Uurimistöö koostamise etapid.....	50
9.6. Uurimistöö struktuur.....	51
9.7. Uurimistöö vormistamine	52
9.8. Uurimistöö kaitsmine.....	53
9.9. Uurimistöö hindamine	53
10. Hindamise korraldus põhikoolis- ja gümnaasiumis	53
10.1. Hindamise alused	53
10.2. Kujundav hindamine	54
10.3. Hindamine (mõisted)	55

10.4. Hindamise eesmärk	55
10.5. Hindamisest teavitamine	55
10.6. Teadmiste ja oskuste hindamise korraldus	55
10.7. Hinded viiepallisüsteemis	57
10.8. Kokkuvõtva hindamise põhimõtted	57
10.9. Kokkuvõttev hindamine 1. – 3. kooliastmes.....	58
10.10. Kokkuvõttev hindamine gümnaasiumiastmes	58
10.11. Käitumise ja hoolsuse hindamine	59
10.12. Hinde ja hinnangu vaidlustamine.....	59
10.13. Õpilase täiendavale õppetööle ja klassikursust kordama jätmise.....	59
10.14. Õpilase järgmisse klassi üleviimine.....	60
10.15. Õpilaste kandmine autahvlile.....	60
10.16. Kiituskirjaga “Väga hea õppimise eest” tunnustamine.....	61
10.17. Õpilaste tunnustamine ainekiituskirjaga „Väga heade tulemuste eest“	61
10.18. Õpilaste tunnustamine tänukirjaga „Heade tulemuste eest“	61
10.19. Kiitusega põhikooli lõputunnistuse väljaandmine	61
10.20. Kuld – ja hõbemedaliga tunnustamine.....	61
11. Õpilaste juhendamise ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse ja õppe korraldamise põhimõtted põhikoolis	62
12. Gümnaasiumi lõpetamise korraldus.....	64
13. Karjääriteenuste korraldus põhikoolis ja gümnaasiumis.....	64
14. Õpilaste ja vanemate teavitamise ja nõustamise korraldus põhikoolis ning õpilaste nõustamine gümnaasiumis	65
15. Õpetaja koostöö ja töö planeerimise põhimõtted	66
16. Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord.....	66
16.1. Kooli õppekava muutmise algatamine.....	66
16.2. Kooli õppekava muudatuste ettevalmistamine	67
16.3. Kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõu esitamine enne selle kehtestamist arvamuse saamiseks hoolekogule, õppenõukogule, õpilasesindusele.....	67
16.4. Kooli õppekava kehtestamine	67
16.5. Kooli õppekava muudatuste avalikustamine	67

Üldsätted

1. Abja Gümnaasiumi (edaspidi „Kooli“) õppekava kehtestatakse „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse“ § 17 lg 2, Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 1 „Põhikooli riikliku õppekava“ § 24 lg 3 ja Vabariigi Valitsuse 06.01.2011. a määruse nr 2 „Gümnaasiumi riikliku õppekava“ § 19 lg 3 alusel.
2. Abja Gümnaasiumi õppekava on Abja Gümnaasiumi õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis on koostatud riiklike õppekavade alusel tulenevalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 17 lõikest 1, põhikooli riikliku õppekava § 24 lõikest 1 ja gümnaasiumi riikliku õppekava § 19 lõikest
3. Abja Gümnaasiumi õppekava koostamisel on lähtutud põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest, riiklikest õppekavadest, haridus-ja teadusministri 12.oktoobri 2011.a. määrusest nr 62 „Õpilasuuringute ja praktilise töö ettevalmistamise ning hindamise tingimused ja kord“ § 1 lõikest 3 ja Vabariigi Valitsuse 20.oktoobri 2011.a. määruse nr 136 „Laste liikluskasvatuse kord“ § 6 lõikest 3.
4. Õppekava on väljundipõhine, st et rõhuasetus on õpilaste poolt õppimise kaudu õppeprotsessi lõpuks omandatavate õpitulemuste/pädevuste omandamisel ja nende hindamisel. Hindamise aluseks on tasemeti kirjeldatud õpitulemustele/pädevustele toetuvad kriteeriumid, mis on eelduseks kujundava hindamise rakendamiseks. Õppeprotsessi kirjeldamine toimub õpetaja töökava tasandil. Õppeprotsessi kirjeldamisel järgivad õpetajad konstruktiivse sidususe põhimõtet, mille kohaselt kavandatud õpitulemused, tagasisidestamine, õppemetoodika ja sisuteemad sobituvad omavahel ning lähtuvad õpilaste võimetest.
5. Koolis lähtutakse põhimõttest, et õppekavas esitatud teemadele pühendatakse arvestatav hulk aega, lähenedes teemale mitmetel viisidel, nii et õpilased õpivad õpitut kasutama mitmetes situatsioonides. Õpilastel lastakse demonstreerida õpitut võimalikult erinevates olukordades ja antakse soorituste kohta tagasisidet tuues välja õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi ning andes soovitusi edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpitulemuste omandamist.
6. Väljundipõhine õppekava toetab mõtteviisi, mille kohaselt keskendutakse õpitulemustele/pädevustele ning kujundavale hindamisele. Väljundipõhise õppekava mõtteviisi aluseks on mudel, milles on keskne roll üldpädevustel ja valdkonnapädevustel ning millele lisanduvad läbivad teemad. Läbivate teemade õpetus realiseerub kogu koolipere ühise toimimise kaudu, põhinedes lõimikul ja keskkonna korraldusel.
7. Kõik koolis tegutsevad isikud lähtuvad oma tegevuses „Põhikooli riiklikus õppekavas“ § 2 lõikes 3 ja „Gümnaasiumi riiklikus õppekavas“ § 2 lõikes 3 sätestatud üldinimlikest ja ühiskondlikest alusväärtustest milleks on ausus, hoolivus, aukartus elu vastu, õiglus, inimväärikus, lugupidamine enda ja teiste vastu, vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, õiguspõhisus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus.
8. Põhikoolis ainevaldkondlikud ja ainealased eesmärgid tulenevad „Põhikooli riiklikus õppekavas“ § 7, § 9 ja § 11 seatud taotletavatest pädevustest ja aitavad kaasa nende pädevuste saavutamisele. Gümnaasiumis valdkondlikud ja ainealased eesmärgid tulenevad „Gümnaasiumi riiklikus õppekavas“ § 5 seatud taotletavatest pädevustest ja aitavad kaasa nende pädevuste saavutamisele.
9. „Põhikooli riiklikus õppekavas“ § 4 lõikes 3 ja „Gümnaasiumi riiklikus õppekavas“ § 4 lõikes 3 esitatud üldpädevused on valdkonna- ja aineülesed ja nende kujunemise tagamine õpilastel on kõigi koolis tegutsevate isikute ühine eesmärk.
10. Õppekavas esitatud õpikäsitus vastab konstruktivistlikule arusaamisele õppimisest kui elukestvast protsessist, mille alusel õpetamine on õpilase vaimse, sotsiaalse ja füüsilise õpikeskkonna organiseerimine nii, et õpilane saavutab kavandatud õpitulemused.
11. Kooli õppekava terviktekst sisaldab lisaks kooli õppekava üldosale ka ainekavasid. Ainekavad on koondatud ainevaldkonniti ja esitatud klassiti põhikooli ning kursuseti gümnaasiumi osas. Ainekavad on

esitatud viisil, et aidata kaasa kujundava hindamise rakendamisele koolis ning lähtuvad väljundipõhise õppekava koostamise põhimõttest.

1. Kooli väärtused ja eripära

Visioon - Abja Gümnaasium on õpilassõbralik, jätkusuutlik ja uuendusmeelne kool, kus on turvaline õpikeskkond ja toetatakse iga õppija arengut.

Missioon - Kujundada elus edukalt ja sotsiaalselt toimetulevat harmoonilist inimest õpioskuste arendamise, õpetamise, eneseteostuse võimaldamise ja motiveerimise kaudu.

Kooli põhiväärtused:

Väärtustame kooli ajalugu ja pikaajalisi piirkondlikke traditsioone.

Väärtustame turvalist ning sõbralikku töökeskkonda.

Väärtustame tervislikke eluviise ja keskkonnasäästlikkust.

Väärtustame positiivset õpihoiakut, mille aluseks on järjekindel ja süstemaatiline õppimine.

Väärtustame oma kooli tunnet ja kooli head mainet.

Kool on innovaatiline, koostööaldis ja avatud uuele.

Kooli põhieesmärgid:

Õpilased saavad konkurentsivõimelise keskhariduse, Abja Gümnaasium on elujõuline ja jätkusuutlik kool.

Parem õpetamise ja õppimise kvaliteet koolis.

Õpilase õppimine on motiveeritud.

Kool on kogukonnas mainekas ja õpilaste seas populaarne.

Hariduslike erivajadustega laste märkamine ja toetamine ning neile tugiõppe rakendamine, andekate õpilastega tegelemine.

Tihe koostöö lastevanemate ja teiste huvigruppidega.

Koolis on mitmekülgne huvitegevus.

Abja Gümnaasiumi eripära

Abja Gümnaasium on avatud õpikeskkonnaga kool, kus edendatakse innovatsiooni ja innovaatilisi õppemeetodeid, mis on suunatud õpilaste motivatsiooni ja tulemuslikkuse suurendamisele.

Õppetöö kavandamisel ja korraldamisel keskendutakse eelkõige õpilastel praktilise intelligentsuse kujunemise toetamisele kõikides üldpädevustes.

Õppetöö kavandamisel ja korraldamisel keskendutakse mulgi keele ja kultuuri tutvustamisele aine tundides ja erinevatel kooli üritustel.

Õppetöö kavandamisel arvestatakse kooli asukohaga Lõuna-Mulgimaal.

Abja Gümnaasiumis jätkatakse kohaliku hariduselu pea kahe sajandi pikkust ajalugu ja traditsiooniderikast koolikultuuri.

Abja Gümnaasiumis jätkatakse 1994. a alustatud sisekaitse suunal õpetuse andmist gümnaasiumi osas.

Õppetöö kavandamisel ja korraldamisel lähtutakse kaasaegsetest sportimis- ja treenimisvõimalustest kaasaegses spordikompleksis.

2. Õppe- ja kasvatuse eesmärgid

Lõpetades kooli on õpilane omandanud üld-, kooliastme- ja ainevaldkonnapädevused

Õppe- ja kasvatuse aineüleseks eesmärgiks on põhikooli riikliku õppekava § 4 lõikes 4 ja gümnaasiumi riikliku õppekava § 4 lõikes 3 esitatud üldpädevuste, põhikooli riiklikus õppekavas § 7, § 9, § 11 kooliastmeti kirjeldatud pädevuste ning põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava ainevaldkondades esitatud valdkonnapädevuste kujunemine, arvestades Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. a soovitusel, „Võtmepädevuste kohta elukestvas õppes“, sätestatut.

Koolil on nii hariv kui ka kasvatav ülesanne. Kool aitab kaasa põhikooli õpilaste kasvamisele loovateks, mitmekülgseteks isiksusteks, kes suudavad ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus. Gümnaasiumi õpilastele on loodud tingimused, et õpilased omandaksid teadmised, oskused ja väärtushoiakud, mis võimaldavad jätkata tõrgeteta õpiteed kõrgkoolis või gümnaasiumijärgses kutseõppes.

Koolis on õpetuse ja kasvatuse põhitaotlus tagada põhikooli õpilase eakohane tunnetuslik, kõlbeline, füüsiline ja sotsiaalne areng ning tervikliku maailmapildi kujunemine. Gümnaasiumi õpilasele tagatakse tingimused, mis võimaldavad neil leida endale huvi- ja võimetekohase tegevusvaldkonna, millega siduda enda edasine haridustee.

Teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste omandamine ja arendamine toimub kogu kooli õppe- ja kasvatusprotsessi, kodu ja kooli koostöö ning õpilase vahetu elukeskkonna ühistoime tulemusena.

Kool seisab eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise ja arengu eest, seepärast pööratakse õpetuses ning kasvatuses erilist tähelepanu eesti keele õppele.

Lõpetades kooli on õpilane saavutanud riiklikes õppekavades esitatud õpitulemused

Põhikooli lõpetamisel saavutatavad õpitulemused on kooskõlas kvalifikatsiooniraamistiku 2. tasemel kirjeldatud üldnõuetega: õpilasel, kes lõpetab põhikooli, on teadmised ainevaldkonnaalaste faktide kohta, põhilised kognitiivsed ja praktilised oskused vastava teabe kasutamiseks, et täita ülesandeid ja lahendada tavalisi probleeme, kasutades lihtsaid reegleid ja töövahendeid ning suutlikkus töötada ja õppida juhendamisel, kuid mõningane iseseisvusega.

Gümnaasiumi lõpetamisel saavutatavad õpitulemused on kooskõlas kvalifikatsiooniraamistiku 4. tasemel kirjeldatud üldnõuetega: õpilasel, kes lõpetab gümnaasiumi, on ainevaldkonna- ja õppesuunaalased laiaulatuslikud faktilised ja teoreetilised teadmised, õppesuunaalased kognitiivsed ja praktilised oskused konkreetsetele probleemidele lahenduse leidmiseks ning suutlikkus juhtida ise oma õppimist vastavalt juhtnõuudele olukordades, mida saab tavaliselt ette näha, kuid mis võivad muutuda, juhendada kaaslaste tavatööd, võtta mõningane vastutus õppimise hindamise ja edendamise eest.

Kool toetab iga õpilase individuaalset arengut

Põhikooli õpilasele on tagatud eakohane tunnetuslik, kõlbeline, füüsiline ja sotsiaalne areng ning tervikliku maailmapildi kujunemine. Gümnaasiumi õpilasele on tagatud tingimused, mis võimaldavad neil leida endale huvi- ja võimetekohase tegevusvaldkonna, millega siduda enda edasine haridustee.

Koolis on loodud põhikooli õpilasele eakohane, turvaline, positiivselt mõjuv ja arendav õppekeskkond, mis toetab tema õpihimu ja õpioskuste, eneserefleksiooni ja kriitilise mõtlemisvõime, teadmiste ja tahteliste omaduste arengut, loovat eneseväljendust ning sotsiaalse ja kultuurilise identiteedi kujunemist. Gümnaasiumiõpilased valmistatakse ette toimimiseks loova, mitmekülgse, sotsiaalselt küpse, usaldusväärse ning oma eesmärged teadvustava ja saavutada oskava isiksusena erinevates eluvaldkondades: partnerina isiklikus elus, oma kultuuri kandja ja edendajana, tööturul erinevates ametites ja rollides ning oma ühiskonna ja looduskeskkonna jätkusuutlikkuse eest vastutava kodanikuna.

Põhikooli õpilasel, kes on läbinud kooli õppekava, on kujunenud põhilised väärtushoiakud ning õpilane mõistab oma tegude aluseks olevaid väärtushinnanguid ja tunneb vastutust tegude tagajärgede eest. On loodud alus enese määratlemisele eneseteadliku isiksusena, perekonna, rahvuse ja ühiskonna liikmena, kes suhtub sallivalt ja avatult maailma ja inimeste mitmekesisusse. Põhikooli õpilased on jõudnud selgusele oma huvides, kalduvustes ja võimetes ning omavad valmisolekut õpingute jätkamiseks järgneval haridustasemel ja elukestvaks õppeks. Põhikooli lõpetanud noorukil on arusaam oma tulevastest rollidest perekonnas, tööelus, ühiskonnas ja riigis.

Gümnaasiumi õpilane, kes on läbinud kooli õppekava omab iseseisvust, tal on kujunenud oma maailmapilt ning tal on valmisolek elus toime tulla, õpilasel on kujunenud adekvaatne enesehinnang, iseseisva õppimise ja koostööoskus, ta on tuttav edasise haridustee võimalustega ning on teadlik enda võimekusest, õpilasel on välja kujunenud kodanikuoskused, -aktiivsus ja -vastutus.

3. Õppekorraldus põhikoolis

Õppeaasta kestab 1. septembrist järgmise aasta 31. augustini. Põhikooli 1. – 3. kooliastmes on traditsiooniline aineõppe süsteem. Õppeaasta on jagatud kolmeks trimestriks. Tunnid Abja Gümnaasiumis algavad 8.00. Õppetunni pikkus on 45 minutit. I ja III söögivahetunni pikkus on 15 minutit, II söögivahetunni pikkus on 20 minutit.

Õppetöö mitmekesistamiseks viiakse väljaspool kooli territooriumi läbi projekt-ja õuesõpet, õppekäike ning ekskursioone. Nende toimumise eesmärk kirjeldatakse ainekavas, toimumise aeg fikseeritakse õpetaja töökavas ning registreeritakse kooli õppekäikude plaanis. Kavandatud õppekäigud lõimivad üldjuhul õppeaineid, arendavad üld- ja ainealaseid pädevusi ning toetavad läbivate teemade realiseerumist.

Kehalise kasvatus tunnid toimuvad Abja Gümnaasiumi Spordikompleksis.

Pärast ainetunde viiakse Abja Gümnaasiumis läbi huvitegevust, mis toetab õppetegevust. Toimuvate huviringide loetelu ja toimumise ajad kajastatakse kooli koduleheküljel. Huviringi päevikud asuvad e-koolis.

Õppeainete loetelu ja õpilase nädala õppekoormus kajastub vastava klassi tunnijaotusplaanis. Maksimaalne nädalakoormus: 1. klass 20 tundi, 2. klass 23 tundi, 3. klass 25 tundi, 4. klass 25 tundi, 5. klass 28 tundi, 6. klass 30 tundi, 7. klass 30 tundi, 8. klass 32 tundi, 9. klass 32 tundi.

3.1. Tunniarvutuspalaan põhikoolis 2017/2018

Ained	1.	2.	3.	I KA	I RÕK	4.	5.	6.	II KA	II RÕK	7.	8.	9.	III KA	III RÕK
1) eesti keel	6	7	6	20	19	5	3	3	11	11	2	2	2	6	6
2) kirjandus							2	2	4	4	2	2	2	6	6
3) A-võõrkeel			4	4	3	4	4	3	11	9	3	3	3	9	9
4) B-võõrkeel						(1)		3	4	3	3	3	3	9	9
5) matemaatika	4	5	4	13	10	5	5	5	15	13	5	5	5	15	13
6) loodusõpetus	1	1	1	3	3	2	2	3	7	7	2			2	2
7) geograafia											1	2	2	5	5
8) bioloogia											2	1	2	5	5
9) keemia												2	2	4	4
10) füüsika												2	2	4	4
11) ajalugu							2	2	4	3	2	2	2	6	6
12) inimeseõpetus		1	1	2	2		1	1	2	2	1	1		2	2
13) ühiskonnaõpetus								1		1			2	2	2
14) muusika	2	2	2	6	6	2	1	1		4	1	1	1	3	3
15) kunst	1	2	1,5	4,5	4,5	1	1	1		3	1	1	1	3	3
16) tööõpetus, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus	2	1	1,5	4,5	4,5	2	2	2	6	5	2	2	1	6	5
18) kehaline kasvatus	3	3	3	9	8	3	3	2	8	8	2	2	2	6	6
19) huvitund	1	1	1	3		1			1						
20) arvuti							1	1	2		1			1	
21) loovtöö korraldus												1		1	
Nädalakoormus	20	23	25	68	60	25	27	30	83	73	30	32	32	94	90
Vaba tunniressurss					8					10					4
Maksimaalne nädalakoormus	20	23	25	68	68	25	28	30	83	83	30	32	32	94	94

Vaba tunniressurssi kasutatakse:

1. juhendatud õppeks, näiteks individuaaltund, konsultatsioon, e-õpe ja õppekäik, mis on suunatud teadmiste ja oskuste omandamisele ning toimub õppekeskkonnas, milles osalevad nii õpilane kui ka pedagoog või;
2. läbivate teemade käsitlemiseks või;
3. huvitundideks 1.-4. klassis (robotika, pillimäng, tantsuline liikumine, kodulugu, looduvaatlused jm).

3.2.Valikainete ja võõrkeelte valik

Valikained põhikoolis on kooli valik ning nende õpetamine toimub vaba tunniressurssi arvelt pidades silmas põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 25 lõikes 2 sätestatud suurimat lubatud õppekoormust nädalas.

A-võõrkeelena õpetatakse inglise keelt.

B-võõrkeelena õpetatakse vene keelt.

3.3. Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted, lõimingu põhimõtted

3.3.1. Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted

(1) Läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel. Läbivad teemad on aineülesed ja võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada.

(2) Läbivad teemad on järgmised:

1) väärtused ja kõlblus – taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires;

2) keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng - taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele;

3) elukestev õpe ja karjääri planeerimine – taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuv ühiskonnas ja kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu;

4) kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonna liikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele;

5) kultuuriline identiteet – taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes väärtustab emakeelt ja rahvuskultuuri ning mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel; inimeseks, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis;

6) tervis ja ohutus – taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujunemisele;

7) teabekeskond – taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi;

8) tehnoloogia ja innovatsioon – taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutavas tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

(1) Läbivate teemade õpe rakendub eelkõige:

1) õppekeskkonna korralduses;

2) aineõppes – läbivatest teemadest lähtudes tuuakse aineõppesse sobivad teemakäsitlused,

3) näited ja meetodid, viiakse koos läbi aineteüleseid, klassidevahelisi ja ülekoolilisi projekte (kirjeldatud ainekavades);

4) kooli valikainete valikus;

5) põhikooli 3. kooliastme loovtöös ja gümnaasiumi uurimis- ning praktilises töös.

(2) Koostöös kooli pidajaga, paikkonna asutuste ja ettevõtetega, teiste õppe- ja kultuuriasutuste ning kodanikuühendustega korraldatakse klassiväliselt õppe- ja huviringide tegevust ning osaletakse maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides.

3.3.2. Lõimingu põhimõtted

(1) Lõiming toetab õpilaste üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist ja seoste loomist erinevate ainevaldkondade õppeainete õpitulemuste vahel.

(2) Õppe lõimimine saavutatakse:

1) ainevaldkondade õppeainete ühisosa järgimisega;

2) õppeainete siseselt;

3) erinevate kooliastmete vaheliselt;

4) koolisiseste projektidega;

5) läbivate teemade ühiste temaatiliste rõhuasetustega;

6) õppeülesannete ning -viiside abil.

(3) Lõiming on tegevus, mis eeldab suhtlemist ja arutelu ning toimub peamiselt õpetaja vahetul juhendamisel.

(4) Õpetajatepoolse lõimingu kaudu pakutakse õpilastele motiveeritud õppeprotsessi, seostades teadmisi õpilase huvidega, arvestatakse ealisi iseärasusi ning soodustatakse sellega õpilase aktiivsust.

4. Õppekorraldus gümnaasiumis

4.1. Õpilase õppekoormuse kujundamise põhimõtted

(1) Abja Gümnaasiumis rakendatakse kursuseõpet. Ühe kursuse maht on 10. , 11. klassis 35 õppetundi, 12. klassis üldjuhul 30 tundi.

- (2) Õpilase minimaalne õppekoormus gümnaasiumi jooksul on 96 kursust. Selle hulka arvestatakse valikkursusena õpilasuurimus või praktiline töö.
- (3) Gümnaasium võimaldab õppe kolmes õppesuunas: humanitaar- ja sotsiaal, loodus- ja reaal ning sisekaitse, alates 1.09.16 sport, majandus- ja meedia ning sisekaitse.
- (4) Tunnijaotusplaanis esitatud kursused on jaotatud õppeaastati, et tagada õpilastele ühtlane koormuse jaotus.

4.2. Tunnijaotusplaani gümnaasiumis 2017/2018

KOHUSTUSLIK				10.klass			11.klass			12.klass		
	GRÕK	Lisa AG	Kokku	10MM	10SP	10SI	11MM	11SP	11SI	12HM	12RH	12SI
Ajalugu	6		6	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Bioloogia	4		4				2	2	2	2	2	2
Eesti keel	6	1	7	2	2	2	2	2	2	3	3	3
Füüsika	5		5	2	2	2	2	2	2	1	1	1
Geograafia												
loodusgeogr	2		2	2	2	2						
inimgeogr	1		1				1	1	1			
Inglise keel	5	7	12	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Inimeseõp	1		1	1	1	1						
Keemia	3		3	2	2	2	1	1	1			
Kehal.kas	5	1	6	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kirjandus	5	3	8	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Kunst	2		2				1	1	1	1	1	1
Matemaatika	14	1	15	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Muusika	3		3	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vene /Saksa	5	1	6	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Ühisk.õp.	2		2							2	2	2
Ühised kokku	69	14	83	28	28	28	28	28	28	27	27	27

KOOLI VALIK	I S	II S	III S	10MM	10SP	10SI	11MM	11SP	11SI	12HM	12RL	12SI
Draamaõpe	1			1								
Eesti keel (RE)	1	1	1							1	1	1
Informaatika	1	1					1	1				
Koolimeedia	1			1								
Majandus- ja ettevõtlusõpe	3						2			1	1	
Matemaatika (RE)	1	1	1							1	1	1
Praktiline meedia	1	1					1	1				
Riigikaitse	1	1	1	1	1	1						
Riigikaitse laager	1	1	1	1	1	1						
Sa (A1võõrkeel)	2	2		2	2							

Sisekaitse												
politsei-ja piirivalve			6			2			3			1
päästeõpe			5			2			2			1
Spordiajalugu		1										
Spordifüsioloogia		1			1			1				
Utalused	1	1	1				1	1	1			
Üldkehaline ettev		2			1			1				
Vene kultuuriajalugu	1		(1)							1	1	
Sissejuhatus õpingutesse	1	1	1	1	1	1						
Kokku	16	16	17	7	7	7	5	5	6	4	4	4

ÕPILASE VALIK	I S	II S	III S	10MM	10SP	10SI	11HM	11RL	11SI	12HM	12RL	12RL
Liikluskasvatus	2	2	2									
Elukeemia	1	1	1									
Joonestamine arvutil	1	1	1									
Karjääriõpetus	1	1	1									
Kodukultuur	1	1	1									
Koolimeedia		1	1									
Koorilaul	3	3	3									
Praktiline meedia			1									
Rakendusbioloogia	1	1	1									
Robotika	1	1	1									
Tekstiilitöö	1	1	1									
Ujumine	1	1	1									
Kokku	22	24	23									

Tunnijaotusplaan on koostatud gümnaasiumi riiklikku õppekava 4. jaos sätestatud nõudeid arvestades. Järgnevalt on kirjeldatud kohustuslikud kursused ja kooli pakutavad valikkursused ning valikõppeainete kirjeldused ning nende mahud.

4.3. Õppesuundade kirjeldused

(1) Alates 1.09.2016 on gümnaasiumis õpilastel võimalik valida järgmiste õppesuundade vahel:

- 1) **Meedia- ja majandus (valikained on kooli- ja praktiline meedia, majandusõpetus, kolmas võõrkeel, draamaõpe, informaatika)**
- 2) **Sisekaitse (valikained on piirivalve- ja politseiõpetus, päästeõpe)**
- 3) **Sport (valikained on üldkehaline ettevalmistus, sportmängud, spordifüsioloogia, spordi ajalugu)**

SPORDI ÕPPESUUND on loodud nendele õpilastele, kes väärtustavad kehakultuuri, on kehaliselt aktiivsed, huvituvad spordi ning tervisliku elustiiliga seonduvatest teemadest ja soovivad arendada oma sportlikke võimeid.

Õppesuuna eesmärgiks on eelkõige tõsta õpilase tervist edendavat ja kehakultuurilist pädevust. Suuna õppekavas on oluline rõhuasetus praktilise suunitlusega tervist edendavatel valikainetel, kus keskendutakse õpilase üldkehalisele ettevalmistusele ning füsioloogia põhitõdedele.

Õppesuuna läbija tunneb kehaliste võimete arendamise põhireegleid, oskab algtasemel hinnata oma kehalist seisundit, saab hakkama treeningplaani kavandamisega ja tuleb toime erinevatel maastikel kergema retke läbiviimisega. Kinnistuvad ohutus- ja hügieeninõuetega seotud teadmised (sh oskab ennetada lihtsamaid spordivigastusi ja anda esmaabi).

Spordisuund on kõige uuem suund, see on loodud meie kooli eripära arvestades ja pakub väga häid ja mitmekülgeid sportimisvõimalusi uues hiljuti valminud spordikompleksis (täismõõtmeline võimla, ujula, jõusaal, valgustatud suusarajad).

SISEKAITSE ÕPPESUUND on loodud õpilastele, kes huvituvad politseiniku, piirivalvuri ja päästja elukutsest ja soovivad saada ülevaadet Eesti Vabariigi avalikus teenistuses toimuvast.

Sisekaitse suund on kõige kooli kõige vanem suund, alates 1995. aastast saavad soovijad ettevalmistuse piirivalvetöök, 2003. aastast sisekaitse alal. Sisekaitse õppesuunas õpitav on jaotatud alalõikudeks – piirikaitse-ja politseiõpetus ning päästja kutseõpetus. Selles õppesuunas läbitakse ka abipolitseiniku koolitus. Erialatunde viivad läbi inimesed, kes on antud ametkondades tegevteenistuses. See õppesuund annab ülevaate õiguskorrast ja õiguskultuurist; tutvustab piirivalvuri, politseiniku ja päästja elukutset ja loob head eeldused edasiõppimiseks vastavatel erialadel.

Õppesuuna eesmärgiks on anda õpilastele teadmisi ja oskusi, mis on vajalikud avaliku korra kaitsmisel, riigipiiri valvamisel, tuletõrje- ja päästetegevusel ning maksuametniku, tolli- ja vanglatöös.

Õppesuuna läbija on aktiivne, teadlik ja vastutustundlik Eesti Vabariigi kodanik, kes suudab kaasa rääkida turvalisema Eesti edendamisel.

MEEDIA- JA MAJANDUSE SUUND on loodud nendele õpilastele, kes on ettevõtlikud ja soovivad rohkem teada kaasaegse multimeedia võimalustest.

Õppesuuna eesmärgiks on anda õpilastele teadmisi majanduse alustest ja ettevõtlusest, turundusest ja äriplaani koostamisest. Koolimeedia kursuse raames õpitakse tundma ajakirjanduse põhialuseid. Praktilise meedia kursusel õpivad noored tundma ja kasutama filmi- ja fototehnilisi vahendeid. Meediateoste loomisel areneb kujundlik ja dokumentaalne mõtlemine. Lühifilmide tegemise käigus areneb väljendusoskus, loovus ja fantaasia.

Õppesuuna läbija tunneb majanduse põhimõtteid, oskab hinnata majanduse arengusuundi ning rakendab vastavaid teadmisi igapäevaelus. Kursuse lõpuks on õpilased tehniliselt ja oskuslikult piisavalt ettevalmistatud, et osata edaspidi iseseisvalt elementaarseid meediateoseid luua.

Sõltumata õppesuuna valikust läbivad kõik õpilased järgmised kursused: uurimistöö alused, riigikaitseõpetus, riigieksami ainete lisakursused.

Sõltumata õppesuuna valikust saab vajaliku arvu huviliste olemasolul iga õpilane teha individuaalse valiku järgmiste kursuste hulgast: draamaõpe, autoõpetus, robootika, 3D modelleerimine.

(2) Kuni 1.09.2015 oli õpilastel võimalik valida järgmiste õppesuundade vahel:

- 1) Humanitaar-ja sotsiaalainete õppesuund
- 2) Reaal-ja loodusainete õppesuund
- 3) Sisekaitse-suund

5. Kooli õppekava välise õppimise või tegevuse arvestamine koolis õpetava osana

(1) Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 17 lõike 4 ja „Põhikooli riikliku õppekava“ §15 lõike 9 kohaselt võib õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema ja direktori või direktori volitatud pedagoogi kokkuleppel kool arvestada kooli õppekava välist õppimist või tegevust, sealhulgas õpinguid mõnes teises üldhariduskoolis õpetatava osana, tingimusel, et see võimaldab õpilasel saavutada kooli või individuaalse õppekavaga määratletud õpitudemusi.

- (2) „Gümnaasiumi riikliku õppekava“ § 18 lõike 2 kohaselt mõistetakse kokkuvõtva hindamisena ka teadmiste ja oskuste tõendamist juhul, kui kool vastavalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse“ § 17 lõikele 4 arvestab kooli õppekava välist õppimist ja tegevust koolis õpetatava osana.
- (3) Keskse põhimõtte kohaselt lähtutakse õpitu sisust ja õpitulemustest. Koolil on õigus nõuda täiendavaid materjale, kui tõendusmaterjal pole piisav. Täiendavat materjali ei küsita selle kohta, kes õpilast õpetas või kus ta õppis. Täiendava tõendusmaterjali vajadus võib olla seotud vajadusega paremini mõista, kas taotletavad õpitulemused on omandatud. Kooli õppekava välist õppimist või tegevust hinnatakse mingi kogemuse käigus toimunud õppimise põhjal. Õpitu peab olema seotud nende õpitulemustega, mille saavutamist taotletakse. Õpitu peab olema määratletav tasemega. Põhikoolis ja gümnaasiumis arvestatakse samal haridustasemel või kõrgemal tasemel omandatud. Gümnaasiumis ei arvestata põhikooli tasemel omandatud õpitulemusi. Mujal õpitu peab olema sisuliselt sobiv õppekavaga, mille järgi õpilane koolis õpib.
- (4) Kooli õppekavaväliste õpingute või tegevuste arvestamisel kooli õppekava osana võivad võimalikud äraütlemised olla seotud
- 1) Tähtajalise aegumisega – kui õppimine on toimunud enam kui kolm aastat tagasi;
  - 2) Sisulise aegumisega – kuna teatud õpitulemused aeguvad ajas, näiteks seoses infotehnoloogia arenguga;
  - 3) Teisel (madalamal) õppetasemel läbitud õppe mitte arvestamisega – gümnaasiumiastmel ei arvestata neid õpinguid, mis on läbitud põhikooli tasemel;
  - 4) Topeltarvestamise vältimisega – mujal (näiteks muusikakoolis) õpitu, mille tõenduseks on antud muusikakooli tunnistus ei ole automaatselt üle kantav muusika õppeaine läbimisenä.
- (5) Õpilasel või piiratud teovõimega õpilase puhul vanemal tuleb esitada taotlus etteantud taotlusvormil kooli õppekavaväliste õpingute või tegevuste arvestamise taotlemiseks. Koos taotlusega esitatakse ka vastav tõendusmaterjal. Tõendusmaterjal võib olla vormistatud õpimapina. Enne taotluse esitamist toimub õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema nõustamine taotluse esitamise ja nõutavate tõendusmaterjalide vormistamise ja esitamise kohta. Nõustamist viib läbi kooli õppealajuhataja.

6. Üldpädevused, üldpädevuste kujundamiseks ja õppekeskkonna mitmekesisistamiseks kavandatud tegevused

6.1. Üldpädevused

- (1) Riikliku õppekava tähenduses on pädevus teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas loovalt, ettevõtlikult ja paindlikult toimida.
- (2) Riiklikus õppekavas eristatakse üldpädevusi, valdkonnapädevusi ja kooliastmetes taotletavaid pädevusi. Pädevuste kujundamist kirjeldatakse kooli õppekavas.
- (3) Üldpädevused on ainevaldkondade ja õppeainete ülesed pädevused, mis on olulised inimeseks ja kodanikuks kasvamisel. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu ning tunni- ja koolivälises tegevuses. Üldpädevuste kujunemist jälgivad ja suunavad õpetajad omavahelises koostöös ning kooli ja kodu koostöös.
- (4) Õpilastes kujundatavad üldpädevused on:
  - 1) kultuuri- ja väärtuspädevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ja tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, ühiskonnaga, loodusega, oma ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega; väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt; hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid;
  - 2) sotsiaalne ja kodanikupädevus – suutlikkus ennast teostada; toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ja järgida ühiskondlikke väärtusi ja norme; austada erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvaste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel;
  - 3) enesemääratluspädevus – suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; analüüsida oma käitumist erinevates olukordades; käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise; lahendada suhtlemisprobleeme;
  - 4) õpipädevus – suutlikkus organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi

varemõpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasise õppimise vajadusi;

5) suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt väljendada nii emakeeles kui ka võõrkeeltes, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid ning suhtlemise turvalisust; ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning eristada ja mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi;

6) matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus – suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid, meetodeid koolis ja igapäevaelus; suutlikkus kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teha tõendus põhiseid otsuseid; mõista loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid; kasutada uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt;

7) ettevõtlikkuspädevus – suutlikkus ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, aidata kaasa probleemide lahendamisele; seada eesmäärke, koostada plaane, neid tutvustada ja ellu viia; korraldada ühistegevusi ja neist osa võtta, näidata algatusvõimet ja vastutada tulemuste eest; reageerida loovalt, uuendusmeelselt ja paindlikult muutustele; võtta arukaid riske;

8) digipädevus – suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvast ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

6.2. Üldpädevuste kujundamiseks ja õppekeskkonna mitmekesistamiseks kavandatud tegevused

Üldpädevuste kujundamiseks ja õppekeskkonna mitmekesistamiseks on koolis kavandatud järgmised tegevused:

(1) Õppekava rakendamist toetavad ühistegevused

- 1) Koolisisesed õppepäevad
- 2) Õpetajate poolt kolleegidele ja lapsevanematele läbiviidavad avatud tunnid

- 3) Legendaarsete õpetajate ja koolijuhtide mälestuste jäädvustamine uurimistöodes ja filmides
  - 4) Mälestuspinkide paigutamine kooli ümbrusesse
  - 5) Paremate loov-ja uurimistöode esitlemine iga-aastaselt õpilaskonverentsil.
  - 6) Traditsioonilised ülekoolilised üritused: H.Leplandi ülekoolilise peastarvutamise võistlus, A.Tiidebergi nim koduloo uurimuste võistlus 5.-9.kl, ainepäevad, maastikumäng KEERISTORM, kooli sünnipäeva tähistamine, mälumängud, osalemine J.Rannapi nim jutuvõistlusel
  - 7) Ühised talgupäevad
  - 8) Heategevusüritused- kontserdid hooldekodus, koerte varjupaiga külastamine, annetuste kogumine
- (2) Õppekava rakendamist toetavad ühistegevused ja ülekoolilised projektid kirjeldatakse konkreetselt üldtööplaanis.

Kultuuri-ja väärtuspädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalnormide seisukohast;
- tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega, väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt.

Õppeainete kaudu väärtuspädevuse kujunemine võimaldab saavutada põhikooli lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand
<ul style="list-style-type: none"> • Teab, et keel on rahvuskultuuri kandja ning, et keeleoskus on inimese identiteedi tähtis osa. • Tunneb õpitavaid keeli kõnelevate maade kultuure. • Teab eri maade ja ajastute matemaatikute töid. • Omab tervikülevaadet looduskeskkonnas valitsevatest seostest ja vastasmõjudest ning inimtegevuse mõjust keskkonnale. • Mõistab humanismi, demokraatia ja jätkusuutlikku arengu põhiväärtusi. • Omab kultuuriteadmisi. • Mõistab ühisel kultuuripärandil põhinevat kultuuriruumi identiteedi osana. • Saab aru, et tervist tuleb kaitsta ja tugevdada.
Oskuse tasand
<ul style="list-style-type: none"> • Suhtub teadlikult kriitiliselt teabeallikatesse, sh meediasse. • Mõistab ja aktsepteerib erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad kultuurilisest eripärasest. • Tunnetab loogiliste mõttekäikude elegantsi ning õpitavate geomeetriliste kujundite ilu ja seost arhitektuuri ning loodusega.

- On püsiv, sihikindel ja täpne.
- Juhindub oma tegutsemises humanismi, demokraatia ja jätkusuutlikku arengu põhiväärtustest.
- Põhjendab oma valikuid.
- Seisab vastu kesksete normide rikkumisele.
- Hindab erinevaid ideid, seisukohti ja probleemilahendusi.
- Kujundab ja põhjendab oma arvamusi.
- Teeb põhjendatud valikuid tervisekäitumises.

Suhtumise tasand

- Loetavate ilukirjandus- ja aimetekstide alusel on kujunenud kõlbelised ja esteetilis-emotsionaalsed väärtused ning kultuuriväärtused.
- Väärtustab funktsionaalset kirjaoskust.
- Suhtub sallivalt erinevate võimetega õpilastesse.
- On kujunenud positiivne hoiak kõige elava ja ümbritseva suhtes, huvi loodusteaduste kui uusi teadmisi ja lahendusi pakkuva kultuurinähtuse vastu.
- Teadvustab loodusliku mitmekesisuse tähtsust ning selle kaitse vajadust.
- Väärtustab jätkusuutlikku ja vastutustundlikku eluviisi.
- On kujunenud tervislikud eluviisid.
- Suhtub lugupidavalt erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse.
- Mõistab väärtussüsteeme ning elab kooskõlas mõtete, sõnade ja tunnetega.
- On suutlik enda heaolu kõrval teistega arvestama.
- On kujunenud eetilised ja esteetiliselt väärtushoiakud kunstiteoste ja kunstisündmuste analüüsimise kaudu.
- Teadvustab kunste eneseväljenduse vahendina.
- Austab autorsust.
- Suhtub teadlikult ja kriitiliselt erinevatesse infokanalitesse.
- Arvestab arvamuste ja ideede paljusust.
- Tunneb töö rõõmu ning vastutust alustatu lõpule viia.
- Tähtsustab tervist ning jätkusuutlikku eluviisi.
- Austab loodust ning inimeste loodud materiaalseid väärtusi.
- Suhtumine oma kaaslastesse on abivalmis ja sõbralik.
- Tähtsustab ausa mängu põhimõtteid sportlikes tegevustes, kujunedes kõlbeliseks isiksuseks.

Õppeainete **kultuuri-ja väärtuspädevuse** kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand
<ul style="list-style-type: none"> • Teab üldnimlikke kõlbelisi väärtusi, ajajärgu sotsiaalseid väärtusi ja ka kultuuriväärtusi tänu kirjandusteoste lugemisele ja analüüsimisele. • Tunneb õpitavaid keeli kõnelevate maade kultuure. • Mõistab humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi. • Mõistab väärtussüsteeme. • Tunneb omakultuuri, Euroopa ja maailma kultuuripärandit ning selle seoseid nüüdiskultuuriga. • Mõistab kultuuri jätkusuutlikkust. • On teadmised rahvuslikust ning rahvusvahelisest liikumis- ja spordi-kultuurist. • On avara silmaringiga.
Oskuse tasand
<ul style="list-style-type: none"> • On kujunenud suhtlusoskus. • Suhtub teadlikult kriitiliselt teabeallikatesse, sh meediasse. • Tunnetab loogiliste mõttekäikude elegantsi ning märkab geomeetriliste kujundite harmooniat arhitektuuris ja looduses. • On püsiv, objektiivne, täpne ja töökas. • On huvi loodusteaduste vastu. • Põhjendab oma valikuid. • Arvestab enda heaolu kõrval ka teistega. • Seisab vastu kesksete normide rikkumisele. • Teeb põhjendatud valikuid tervisekäitumises.
Suhtumise tasand
<ul style="list-style-type: none"> • Väärtustab funktsionaalset kirjaoskust, õigekeelsust ja sobivate keelevahendite valikut suulises ja kirjalikus suhtluses teiste inimestega. • Väärtustab ja märkab keelekasutuse esteetilist külge erinevate stiilide esitlemisel ja kirjandusteose kujundliku keele analüüsimisel. • On kujunenud kõlbelised väärtused, sotsiaalsed hoiakud ning tõekspidamised. • Suhtub kirjandusse kui kunstiloomingusse ja kirjanikku kui loojasse. • Omab kultuuriidentiteeti ja on lugupidava suhtumisega oma ning teiste rahvaste kirjandusse ja kultuuri laiemalt. • Mõistab ja aktsepteerib erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad kultuurilisest eripärast. • On tuttav erinevate maade ja ajastute matemaatikute saavutustega ning seeläbi tajub kultuuride seotust. • Suhtub teadusesse kui inimtegevuse tähtsasse valdkonda.

- On säästliku hoiakuga keskkonna, sh kõige elava suhtes.
- Väärtustab jätkusuutlikku, vastandlikku ning tervislikku eluviisi.
- Juhindub oma tegutsemises humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtustest.
- Suhtub lugupidavalt erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse.
- Elab mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas.
- Tähtsustab tervist ja jätkusuutlikku eluviisi.
- Austab loodust ja teiste pooltloodud materiaalseid väärtusi.
- Suhtub säästvalt keskkonda.
- Järgib ise ja nõuab oma kaaslastelt võistlusmääruste täitmist.
- Tähtsustab ausa mängu põhimõtteid ja järgib neid kõiges ja kõikjal.
- On kujunenud humaanseks ja kõlbelseks isiksuseks.

Sotsiaalne- ja kodanikupädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- ennast teostada, toimida teadliku ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut;
- teada ning järgida ühiskonnas kehtivaid väärtusi ja norme ning erinevate keskkondade reegleid;
- teha erinevates situatsioonides koostööd teiste inimestega;
- aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel.

Õppeainete kaudu **sotsiaalne- ja kodanikupädevus** kujunemine võimaldab saavutada põhikooli lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand
<ul style="list-style-type: none"> • On avara maailmapildiga ja omab ettekujutust inimsuhetest. • Teab õpitavat keelt kõnelevate maade kultuuritausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid. • Teadvustab kohalikke ja globaalseid keskkonnaprobleeme. • On teadvustanud inimese kui kujundaja ja kasutaja mõju nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.
Oskuse tasand
<ul style="list-style-type: none"> • Suhtleb suuliselt ja kirjalikult. • Arvestab suhtluspartneriga. Valib sobiva käitumisviisi. • Esitab oma sisukohti ja põhjendab neid.

- Arenenud on koostööoskused.
- Oskab hinnata inimtegevuse mõju looduskeskkonnale.
- Oskus leida kohalikele ja globaalsetele keskkonnaprobleemidele lahendusi.
- Lahendab dilemmaprobleeme, kus otsuseid langetades tuleb lisaks loodusteaduslikele seisukohtadele arvestada inimühiskonnaga seotud aspekte – seadusandlikke, majanduslikke ning eetilisi-moraalseid seisukohti.
- On koostöövalmidus.
- Kaitseb oma seisukohti.
- Peab lugu teiste arvamusest.
- Tegutseb juhtides teadlikult ja jätkusuutlikult nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.
- On viisakas, tähelepanelik, abivalmis ja salliva suhtumisega kaaslastesse.
- Aktsepteerib erinevusi, arvestab esinevustega suhtlemisel.
- Oskab ennast kehtestada.

Suhtumise tasand

- On vastutustundlik ühiskonna ja kaaskodanike ees.
- Väärtustab üksteise toetamist.
- On kujunenud kultuuriline ühtsustunne.

Õppeainete kaudu sotsiaalse pädevuse kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

- Teab õpitavat võõrkeelt kõnelevate maade kultuuritausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid.
- Mõistab oma tegevuse võimalikke tagajärgi.

Oskuse tasand

- Loeb eri ajastuid ja ühiskonnaelu kajastavaid teoseid ning tõlgendab neis käsitletud probleeme ja väärtussuhtumisi, seostades neid nüüdisajaga.
- Tuleb toime erinevates igapäevastes suhtlussituatsioonides.
- Osaleb aktiivselt õpitava keelega seotud kultuuriprogrammides.
- On kujunenud koostööoskus.
- Oskab lahendada dilemmasid ja teha sotsiaalteaduslikke otsuseid, arvestades lisaks loodusteaduslikele seisukohtadele ka inimühiskonnaga seotud aspekte – seadusandlikke, majanduslikke ning eetilisi-moraalseid seisukohti.
- Väljendab oma tundeid ja seisukohti kunsti kaudu.
- Arvestab kaaslaste ideid.

- Jälgib ja kontrollib oma käitumist, vältides ohuolukordi, olles kaaslaste suhtes viisakas, tähelepanelik, abivalmis jne.
- Emotsionaalsetes võistlussituatsioonides oskab oma võidurõõmu või kaotusekibedust sobival viisil väljendada.
- Oskab kaaslastega koos töötada.
- Kehtestab ennast.
- Oskab tuua esile oma võimekust ning arendab võimekust.
- Oskab kohaneda, teha koostöö.
- On empaatiline, tahte omadustega, eneseväljendusoskusega ning distsipliiniga.

Suhtumise tasand

- Omab vastutustunnet ühiskonna ja kaaskodanike ees.
- Arvestab teiste endast erinevate võimetega inimestega.
- On valmisolek kaaslaste ideid ühises tegevuses edasi arendada ja ellu viia ning probleemidele lahendusi leida.
- On salliv erinevate arvamuste suhtes, ideed ja loominguliste lahenduste mitmekesisuse suhtes.
- Aktsepteerib inimestevahelisi erinevusi, arvestab nendega suhtlemisel.

Enesemääratluspädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi;
- järgida terveid eluviise;
- leida lahendusi iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvatele ning inimsuhetes tekkivatele probleemidele.

Õppeainete kaudu enesemääratluspädevuse kujunemine võimaldab saavutada põhikooli lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

- Mõistab ennast.
- Hindab oma tugevaid ja nõrku külgi.
- Omab teadmist oma anatoomiast, füsioloogiast ja tervislikest eluviisidest.
- Teab individuaalset energia- ja toitumisvajadust, tervisliku treeningu individualiseeritust, haigestumistega seotud riske ning tervislike eluviiside erinevaid aspekte.
- Tunneb oma huve ja võimeid ning omab positiivset enesehinnangut.

Oskuse tasand

<ul style="list-style-type: none"> • Arutab eakohaseid probleeme, väljendab enda seisukoha ja otsib lahendusi, sh loovtöodes. • Osaleb projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest. • Töötab iseseisvalt. • Hindab ja arendab oma võimeid. • Suudab mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse. • Suudab järgida tervislikke eluviise. • Suudab lahendada tõhusalt ja turvaliselt iseendaga, oma vaimse, füüsilise, emotsionaalse ning sotsiaalse tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme. • Analüüsib ennast ja võtab ja saab tagasisidet. • Oskab hinnata oma kehalisi võimeid ning omab valmisolekut neid arendada. • Suudab jälgida ja kontrollida oma käitumist, järgida terveid eluviise ning vältida ohuolukordi.
Suhtumise tasand
<ul style="list-style-type: none"> • On kujunenud rahvuslik, kultuuriline ja riiklik enesemääratlus. • On kujunenud personaalne, sotsiaalne ja kultuuriline identiteet. • On integreerunud noorte nüüdisühiskonda ja väljendab oma identiteeti loomingus.

Õppeainete kaudu enesemääratluspädevuse kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand
<ul style="list-style-type: none"> • On jõudnud iseenda sügavama mõistmiseni. • Omab teadmist oma anatoomiast, füsioloogiast ja tervislikest eluviisidest, sh viirushaiguste probleeme. • Teab individuaalset energia- ja toitumisvajadust ning teadmatusest ja väärinterpretatsioonist tekkivaid ohte.
Oskuse tasand
<ul style="list-style-type: none"> • Hindab oma tugevaid ja nõrku külgi. • Hindab ja arendab oma võimeid. • On kujunenud eneseanalüüsivõime. • Hindab oma nõrku ja tugevaid külgi. • Järgib terveid eluviise.

<ul style="list-style-type: none"> • Lahendab iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ning inimsuhetes tekkivaid probleeme. • Analüüsib ennast ja võtab enda kohta tagasisidet. • Vältib end kunstivahendite kaudu. • Omab eeldusi tegelemaks elukestaval kunstiga. • Oskab hinnata oma kehalisi võimeid.
Suhtumise tasand
<ul style="list-style-type: none"> • On kujunenud rahvuslik, kultuuriline ja riiklik enesemääratlus. • On kujunenud personaalne, sotsiaalne ja kultuuriline identiteet. • On valmisolek oma kehalisi võimeid arendada. • Omab suutlikkust jälgida ja kontrollida oma käitumist. • Järgib terveid eluviise ning väldib ohuolukordi.

Õpipädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- organiseerida õppekeskkonda ja hankida õppimiseks vajaminevat teavet;
- planeerida õppimist ning seda plaani järgida;
- kasutada õpitud, sealhulgas õpioskusi ja -strateegiaid, erinevates kontekstides ning probleeme lahendades;
- analüüsida enda teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi ning selle põhjal edasiõppimise vajadust.

Õppeainete kaudu õpipädevuse kujunemine võimaldab saavutada põhikooli lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand
<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb õpitud sügavuti ja saab kõigest aru.
Oskuse tasand
<ul style="list-style-type: none"> • On arenenud kuulamis- ja lugemisoskus. • Mõistab eri liiki tekste. • Eristab fakte ja arvamusi. • Hangib eri allikatest teavet ja kasutab seda kriitiliselt. • Koostab eri liiki tekste. • Kujundab ja sõnastab oma arvamust. • Teeb eneserefleksiooni. • Analüüsib õpitud teadmisi ja oskusi.

- Analüüsib, otsib ratsionaalseid võtteid ja hindab kriitiliselt tulemusi.
- Üldistab ja kasutab analoogiat (kannab õpitud teadmisi üle sobivasse konteksti).
- Leiab loodusteaduslikku infot, sõnastab probleeme ja uurimisküsimusi, planeerib ja teeb katseid või vaatlusi ning teeb kokkuvõtteid.
- IKT-põhises õpikeskkonnas võtab kiirelt ja individualiseeritud tagasisidet.
- Suutlikkus organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet.
- Planeerib õppimist.
- Kasutab õpitut erinevates kontekstides ja probleeme lahendades.
- Analüüsib ennast ning suudab eneseanalüüsi põhjal kavandada oma edasiõppimist.
- Teadvustab ja kasutab oma õpistiili.
- Hangib vajaminevat infot, analüüsib seda ja tõlgendab.
- Kasutab õpitut uudsetes situatsioonides.
- Loob ise jõukohaseid ülesandeid.
- Kontrollib oma valikute sobivust.
- Katsetab uusi oskusi.
- Harjutab järjekindalt.
- Analüüsib ennast.
- On oma õpitegevuse juht.
- Näeb ja analüüsib tehnoloogia seost erinevate teadmistega ning kogeb õpitu vajalikkust praktikas.
- Korraldab tööd iseseisvalt alates teabe kogumisest, materjalide ja töötlemisviisi valikust ning lõpetades töö tegemise ja tulemsute analüüsiga.
- Suutlikkus probleeme märgata ning lahendada.
- Analüüsib ja hindab oma liigutusoskuste ja kehaliste võimete taset ning kavandab meetmeid nende täiustamiseks.

Suhtumise tasand

- On arusaam , et keerukaid ülesandeid on võimalik lahendada üksnes tema enda iseseisva mõtlemise teel.
- Hindab ja arendab oma võimeid ning juhib oma õppimist.
- On huvi liikumise/sportimise vastu.
- Õpib uusi ja sobivaid liikumisviise.

Õppeainete kaudu õpipädevuse kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand
<p>Eristab fakti ja arvamust.</p> <p>Suutlikkus hankida vajaminevat infot.</p>
Oskuse tasand
<p>Analüüsib teksti ja mõtestab seda.</p> <p>Hangib teavet eri allikatest ja kasutab seda kriitiliselt.</p> <p>Koostab eri liiki tekste.</p> <p>On suutlikkus oma arvamust kujundada ja sõnastada.</p> <p>Otsib teavet, kasutab sõnaraamatut.</p> <p>Suutlikkus ennast reflekteerida.</p> <p>Analüüsib õpitud teadmisi ja oskusi.</p> <p>Analüüsib, otsib ratsionaalseid võtteid ja hindab kriitiliselt tulemusi.</p> <p>Üldistab ja kasutab analoogiat.</p> <p>Kasutab õpitud teadmisi uutes olukordades.</p> <p>Leiab ülesannete lahendusteid üksnes tema enda iseseisva mõtlemise teel</p> <p>Leiab loodusteaduslikku infot, sõnastab probleeme ja uurimisküsimusi, planeerib ja teeb katseid või vaatlusi, analüüsib, tõlgendab ning esitab tulemusi.</p> <p>Rakendab erinevaid õpistrateegiaid IKT-põhises õpikeskkonnas, saades kiiret ja individualiseeritud tagasisidet.</p> <p>Organiseerib õpikeskkonda.</p> <p>Hangib õppimiseks vajaminevad vahendid ja teabe.</p> <p>Planeerib õppimist.</p> <p>Kasutab õpitud erinevates kontekstides ja probleeme lahendades.</p> <p>Analüüsib ennast ja kavandab selle järgi oma edasiõppimist.</p> <p>Kasutab ainespetsiifilist keelt info vastuvõtuks, tõlgendamiseks, edastamiseks ja talletamiseks.</p> <p>Kavandab töid, teeb töid ja analüüsib kavandatut.</p> <p>Analüüsib ja hindab oma liigutusoskuste ja kehaliste võimete taset.</p> <p>Seab eesmärged ja täiustab tundides õpitud oskusi.</p>
Suhtumise tasand
<p>Mõtlemine on kujunenud kriitilis-loovaks.</p> <p>On tekkinud spordihuvi.</p> <p>Valmisolek õppida uusi liikumisviise.</p>

Suhtluspädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid, oma seisukohti esitada ja põhjendada;
- lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust;
- kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili;
- väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.

Õppeainete kaudu suhtluspädevuse kujunemine võimaldab saavutada põhikooli lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand
Teab sõnavara loetu mõistmiseks ja enda arusaadavaks tegemiseks.
Oskuse tasand
Väljendab ennast, mõistab teksti ja loob teksti. Väljendab oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt. Sõnastab hüpoteese ja teoreeme. Vormistab ülesande lahenduse. Mõistab teksti: eristab olulist ebaolulisest ja otsib välja etteantud suuruse leidmiseks vajalikku infot. Mõistab infot esitatuna erinevatel viisidel (tekst, graafik, tabel, diagramm, valem). Suutlikkus infot seostada ja edastada. Suutlikkus formaliseerida tavakeeles esitatud infot ja vastupidi: esitada matemaatiliste sümbolite ja valemite sisu tavakeeles. Otsib loodusteaduslikku infot erinevatest allikatest, sh internetist ning analüüsitleitud teavet ja hindab selle tõepärasust. Vormistab korrektselt vaatlus- ja katsetulemused. Esitab kokkuvõtted kirjalikult ja suuliselt Kasutab teadusharule iseloomulikke mõisteid ja sümboleid korrektselt nii abstraktses teaduslikus kui ka konkreetses igapäevases kontekstis. Väljendab ennast selgelt ja asjakohaselt erinevates suhtlusolukordades.. Loeb ja mõistab teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust. Kirjutab eri liike tekste. Kasutab kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili. Räägib kunstiteostest, -stiilidest, -ajastutest, jms ulatudes lihtsast argikeelsest kirjeldusest ainespetsiifilise keelekasutuseni.

<p>Esitleb oma töid.</p> <p>Võrdleb ja kaitseb aruteludes erinevaid seisukohti.</p> <p>Kasutab ainealast oskussõnavara.</p> <p>Mõistab teabetekste.</p> <p>Kasutab mitmesuguseid info esitamise viise (teksti, joonist, skeemi, tabelit, graafikut).</p> <p>Kasutab kunstile eriomast mitteverbaalset keelt ning „tõlgib“ sõnumeid ühest keelest teise.</p> <p>Arvestab teistega, aitab vajaduse korral teisi.</p> <p>On kogenud koos töötamise eeliseid.</p> <p>Analüüsib oma käitumist ning selle mõju kaaslastele ja tööle.</p> <p>Kasutab oskussõnavara.</p> <p>On eneseväljendusoskus.</p> <p>Loeb ja mõistab teabe- ja tarbetekste.</p>
Suhtumise tasand
Väärtustab õigekeelsust ja väljendusrikast keelt.

Õppeainete kaudu suhtluspädevuse kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand
<p>Esitab mõistete korrektsed definitsioonid.</p> <p>Sõnastab hüpoteesid ja väited või teoreemid.</p>
Oskuse tasand
<p>Hea eneseväljendus, mõistab teksti ja loob teksti.</p> <p>Väljendab oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt.</p> <p>Vormistab ülesannete lahendused.</p> <p>Eristab olulist ebaolulisest ja näeb objektide seoseid.</p> <p>Mõistab seostab ja edastab infot, mis on esitatud erinevatel viisidel (tekst, graafik, tabel, diagramm, valem).</p> <p>Formaliseerib tavakeeles esitatud infot ning vastupidi: esitab matemaatiliste sümbolite ja valemite sisu tavakeeles.</p> <p>Esitab uurimuslike tööde tulemusi kirjalikult ja suuliselt.</p> <p>Lahendab dilemmad ja sotsiaalteaduslikud probleemid.</p> <p>Otsib infot ja interpreteerib, kasutades eesti- kui ka võõrkeelseid teabeallikaid.</p> <p>Kasutab korrektselt loodusteaduslikku keelt ja oskab arusaadavalt vahendada loodusteaduslikke probleeme ühiskonna liikmete vahel.</p>

<p>Loeb ning mõistab teabe- ja tarbetekste ning ilukorjandust.</p> <p>Kirjutab eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili.</p> <p>Mõistab erinevatest infoallikatest pärinevaid tekste ja tõlgendab neid.</p> <p>Väljendab ennast selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult.</p> <p>Kasutab oskussõnavara.</p> <p>Väljendab ennast sõnaliselt.</p> <p>Loeb ja mõistab teabe- ja tarbetekste.</p>
Suhtumise tasand
<p>Suudab ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades.</p> <p>Väärtustab õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.</p>

Võõrkeelteoskus eeldab teadmisi sõnavarast ja funktsionaalsest grammatikast ning verbaalse suhtluse peamiste liikide ja registrite tundmist. Olulised on ka teadmised ühiskonnas kehtivate konventsioonide, kultuuri ja keelte variatiivsuse kohta.

Vajalikud põhioskused hõlmavad suutlikkust mõista kõnet, algatada, jätkata ja lõpetada vestlusi ning lugeda, mõista ja luua tekste, lähtuvalt isiklikest vajadustest. Samuti on tähtis kasutada otstarbekalt abivahendeid ning õppida keeli ka mitteformaalses kontekstis, mis on osa elukestvast õppest.

Positiivne suhtumine eeldab kultuurilisest mitmekesisusest lugupidamist ning huvi keelte ja kultuuridevahelise suhtluse vastu.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid erinevaid ülesandeid lahendades kõigis elu- ja tegevusvaldkondades.

Õppeainete kaudu matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevuse kujunemine võimaldab saavutada põhikooli lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand
Tunneb matemaatilisi mõisteid ja seoseid.
Oskuse tasand
<p>Arvutab võõrkeeles ja suudab teha sisseoste võõrkeeles.</p> <p>Uurib ning esitab katse- või vaatlusandmeid tabelitena ja arvjoonistena, analüüsib neid, leiab omavahelisi seoseid ning seob arvulisi näitajaid lahendatava probleemiga.</p> <p>Koostab ja analüüsib arvjooniseid, esitades eri objekte ja protsesse, neid võrreldes ning omavahel seostades.</p> <p>Ülesandeid lahendades kasutab matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades.</p> <p>Sõnastab probleeme, arutleb lahenduste üle, põhjendab valikuid ja analüüsib tulemusi.</p> <p>Analüüsib kunstikategooriaid (kompositsioon, struktuur, rütm jne.).</p> <p>Võrdleb ja liigitab erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutab sümboleid.</p> <p>Analüüsib sporditehnilisi oskuseid.</p> <p>Selgitab kehalise töövõime näitajaid ja sporditulemuste dünaamikat.</p>
Suhtumise tasand
On huvi matemaatika vastu, mõistab matemaatika sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.

Õppeainete kaudu matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevuse kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand
Tunneb süsteemselt matemaatilisi mõisteid ja seoseid.
Oskuse tasand
<p>Arvutab võõrkeeles, nt sisseoste tehes.</p> <p>Esitab katse- või vaatlusandmeid tabelina ja arvjoonisena, analüüsib neid, leiab seoseid ning seob arvulisi näitajaid lahendatava probleemiga.</p> <p>Analüüsib mõõtmistulemusi (sh mõõtemääramatust), esitades eri objekte ja protsesse neid võrreldes ning omavahel seostades.</p> <p>Analüüsib erineval kujul esitatud statistilisi andmeid (graafikud, tabelid, diagrammid) ja teeb nende põhjal järeldusi, kasutades matemaatilisi sümboleid ja meetodeid erinevate ülesannete lahendamisel, näiteks ajaarvamine ja ressursside planeerimine, ja tulemsute tõesuse kontrollimine.</p> <p>Leiab lahendusstrateegiaid ja rakendab, analüüsib lahendusideid.</p> <p>Analüüsib sporditehnilisi oskuseid.</p>

Selgitab kehalise töövõimekuse näitajad ja sporditulemuste dünaamika, kasutades matemaatilist keelt
Suhtumise tasand
On huvi matemaatika vastu, mõistab matemaatika sotsiaalsed, kultuurilist ja personaalset tähendust ning kasutab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia võimalusi.

Ettevõtlikkuspädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- ideid luua ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades;
- näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi;
- seada eesmärged ja neid ellu viia;
- korraldada ühistegevusi, näidata initsiatiivi ja vastutada tulemuste eest;
- reageerida paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske.

Õppeainete kaudu ettevõtlikkuspädevuse kujunemine võimaldab saavutada põhikooli lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand
Omab ülevaadet loodusteadustega seotud elukutsetest ning vastava valdkonnaga tegelevatest teadusasutustest ja ettevõtetest. Tunneb kunstivaldkonnaga seotud elukutseid ning institutsioone.
Oskuse tasand
Meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilase igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamine, seisukohavõtt ja lahenduste otsimine, sh loovtöös. Osaleb projektides, mis eeldavad omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest. Viib ellu oma ideid ja eesmärged ning loob eeldused koostööks teiste sama võõrkeelt valdavate eakohaste ja mõttekaaslastega. Analüüsib vaadeldavate objektide omadusi: uurib objektide ühiseid omadusi, mille alusel sõnastab hüpoteesi ning otsib ideid hüpoteesi kehtivuse põhjendamiseks. Oskab näha ja sõnastada probleeme, genereerida ideid ning kontrollida nende headust. Uurib objekti erinevate parameetrite põhjustatud muutusi, hindab oma riske ja toimib arukalt. Leiab ühele ülesandele erinevaid lahendusi, mõtleb paindlikult ning genereerib ideid.

Arutleb loodusainete rakendusteaduslikel teemadel, kus ilmnevad abstraktsete teadusfaktide ja –teooriate igapäevaelulised väljundid.

Planeerib süsteemselt katseid ja vaatlusi ning analüüsib tulemusi.

Lahendab keskkonnaga seotud dilemmasid ja teeb pädevaid otsuseid, mis lisaks teaduslikele seisukohtadele arvestavad sotsiaalseid aspekte.

Näeb probleeme ja neis peituvaid võimalusi.

Püstitab eesmärke, genereerib ideid ning teostab neid.

Ideede teostamiseks valib sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.

Katsetab ideede väljendamist ja esitlemist erineval moel.

Valib leidlikult sobivaid meetodeid ning rõhutab oma tugevaid külgi.

Planeerib oma tegevust, võtab vastutust tööde lõpuni viimise ja tulemuste eest.

Valmistab toode ideest kuni eseme valmimiseni.

Viib ideid ellu mitmesuguste ettevõtlusmudelite (üksikisiku tasandil toote disaini loomine, valmistamine ja müük; meeskonnatööna näiteks ajutise kohviku rajamine koolis, mingi toote kavandamine ning selle valmistamise organiseerimine klassis) kaudu.

Näeb probleeme ja leiab lahendusi.

Seab eesmärke, genereerib ideid ning leiab sobivaid vahendeid ja meetodeid nende teostamiseks.

Analüüsib oma kehaliste võimete ja liigutusoskuste taset, kavandab tegevusi ning tegutseb sihipäraselt tervise tugevdamise ja töövõime parandamise nimel.

On toimetulekuoskus ja riskeerimisjulgeus.

Suhtumise tasand

On kujunenud vastutustunne.

On enesekindel ja julge.

On initsiatiivikas ja võtab vastutust.

Teeb eesmärkide saavutamiseks koostööd.

Viib tegevused lõpuni, reageerib paindlikult muutustele, võtab arukaid riske ning tuleb toime ebakindlusega.

Väärtustab uuenduslikke ja loovaid lahendusi.

Avatud loomingulistele ideedele ja originaalsetele vaatenurkadele.

Õppeainete kaudu ettevõtlikkuspädevuse kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

<p>Teadvustab erinevates elukutsetes loodusteaduslike teadmiste olulisust.</p> <p>On teadlik demokraatliku ühiskonna poliitilisest ja majanduslikust toimimisest.</p>
<p>Oskuse tasand</p>
<p>On enesekindel ja julge.</p> <p>Tuleb toime võõrkeelses keskkonnas.</p> <p>Teostab oma ideid ja eesmärke.</p> <p>Teeb koostööd teiste sama võõrkeelt valdavate ea- ja mõttekaaslastega.</p> <p>Analüüsib vaadeldavate objektide omadusi: uurib objektide ühiseid omadusi, selle alusel sõnastab hüpoteesi ja otsib ideid selle kehtivuse põhjendamiseks.</p> <p>Näeb ja sõnastab probleeme, genereerib ideid ning kontrollib nende headust.</p> <p>Uurib objektide muutusi, mille on põhjustanud erinevad parameetrid, hindab riske ning otsib optimaalseid lahendusi tõenäosusteooria ja funktsioonidega (eeskätt selle ekstreemumiga) seotud ülesannete lahendamise kaudu.</p> <p>Leiab ühele ülesandele erinevaid lahendusideid.</p> <p>Lahendab eluliste andmetega ülesandeid.</p> <p>Osaleb pikemates projektides.</p> <p>Käsitleb asju probleemipõhiselt.</p> <p>On osalenud kõrgema taseme mõtlemisoskusi nõudvates õpitegevustes.</p> <p>Kirjutab kriitilisi esseid ja analüüsib kriitilisi esseid.</p> <p>Planeerib ja reflekteerib õppetegevust.</p> <p>Lahendab sotsiaalteaduslikke probleeme ning langetab otsuseid.</p> <p>Näeb probleeme ja neis peituvaid võimalusi, seab eesmärke, genereerib ideid ja teostab neid.</p> <p>Valib sobivaid ja loovaid meetodeid, et teostada ideid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ning ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.</p> <p>Genereerib ideid, hindab olemasolevaid ressursse, püstitab eesmärke ning kavandab tegevused ja viib need lõpule.</p> <p>On initsiatiivikas ja panustab rühmatöösse ning vastutab oma valikute, otsustuste ja endale võetud kohustuste eest.</p> <p>Näeb probleeme ja leiab neile lahendusi.</p> <p>Püstitab eesmärke, genereerib ideid ning sobivaid vahendeid ning meetodeid kasutades leiab teostusviise.</p> <p>Analüüsib oma tervislikku seisukorda ja töövõimet, kavandab ja realiseerib tegevusi tervise tugevdamiseks ja töövõime parandamiseks.</p> <p>Arukaid riske võttes tuleb toime.</p>
<p>Suhtumise tasand</p>
<p>Mõtlemine on paindlik ja genereerib ideid.</p>

<p>On mõtlemis- ja algatusvõimeline isik, kes läheneb loovalt ning paindlikult elus ettetulevatele probleemidele (muutuv töajouturg, majanduskriisid jms).</p> <p>Võtab vastutuse õppimise eest enda peale.</p> <p>On tunnetanud kogemuse kaudu aktiivseks ja informeeritud kodanikuks olemise eeliseid.</p> <p>On initsiatiivikas ja võtab vastutust.</p> <p>Teeb koostööd eesmärkide teostamiseks.</p> <p>Viib tegevused lõpuni.</p> <p>Reageerib paindlikult muutustele.</p> <p>Võtab arukaid riske ning tuleb toime ebakindlusega.</p>
--

Digipädevus

Õppeainete kaudu digipädevuse kujunemine võimaldab saavutada põhikooli lõpuks järgmise suutlikkuse

Teadmise tasand
Tunneb digitehnoloogia mõisteid ja seoseid. On teadlik digikeskkonna ohtudest
Oskuse tasand
<p>Suudab kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvast ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes</p> <p>Suudab leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust</p> <p>Osaleb tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel</p> <p>Oskab kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades</p> <p>Oskab kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti</p> <p>Järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.</p>
Suhtumise tasand
On huvi tehnoloogia valdkonna vastu, mõistab selle sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.

Õppeainete kaudu digipädevuse kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse

Teadmise tasand
Tunneb digitehnoloogia mõisteid ja seoseid.

Tunneb infotehnoloogia kasutamise põhivõtteid On teadlik digikeskkonna ohtudest
Oskuse tasand
Suudab kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuv ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukondades suheldes Suudab leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust Osaleb tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel Oskab kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades Oskab kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti Järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.
Suhtumise tasand
On huvi tehnoloogia valdkonna vastu, mõistab selle sotsiaalsed, kultuurilised ja personaalsed tähtsusi.

Rõhuasetused koolitöötajate tegevustes, mis on suunatud üldpädevuste kujundamisele

Väärtuspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Alusväärtused on igapäevaselt kõigile kättesaadavad, neid järgitakse tegevuste kavandamisel ning erinevaid töövorme kasutades arutatakse õpilastega alusväärtuste üle.
- Õpetajad arutavad tundides õpilastele eakohaselt päevakajalisi sündmusi või ühiskonnas ja maailmas esiplaanil olevaid aktuaalseid küsimusi. Arutelusid läbi viies õpetaja käsitleb mingi sündmuse, nähtuse või seisukoha erinevaid tahke, demonstreerides teatud mõtteviisi: igal nähtusel on mitu põhjendust, igal sündmusel on vähemalt mitu tõlgendust, igal seisukohal on vähemalt üks vastandseisukoht.
- Koolis keskendutakse teiste loomingu väärtustamisele eelkõige õpilaste suutlikkuse kujundamise kaudu vältida plagiaati kirjalike tööde koostamisel. Korrekse viitamissüsteemi kasutamist kirjalikes töödes jälgivad kõik õpetajad alates juba esimesest kooliastmest.
- Koolis kujundatakse õpilaste ilumeelt ühelt poolt koolis valitseva esteetilise õppekeskkonna kaudu. Teisalt järgitakse põhimõtet: eitatavad kirjalikud tööd peavad alati olema korrektselt ja esteetiliselt vormistatud.

Sotsiaalse pädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Vastutustunde kujundamine toimub koolis eelkõige kokkulepete sõlmimise ja kokkulepetest kinnipidamise jälgimise teel. Kokkulepete saavutamine tähendab osapoolte ärakuulamist ja teineteisega arvestamist (selle mõistmist, kas kokkulepet on võimalik täita) ning kõigi osapoolte kokkuleppega nõustumist. Oluline roll on selle juures õpetajatel asjakohases suhtlemises ja kannatlikkusel asju läbi rääkida ning järjekindluses kokkulepetest kinnipidamist jälgida.
- Demokraatliku mõtteviisi kujundamine õpilastes toimub igapäevase õppe- ja kasvatusprotsessi korralduse kaudu. Õppeprotsessi kavandamine on avalik, st õpilased peavad trimestri või kursuse alguses teadma, mida õpitakse, millised on oodatavad õpitulemused, kuidas toimub hindamine ning millised on hindamiskriteeriumid. Kõik muutused õppeprotsessi käigus arutatakse õpilastega läbi. Välistatud on ootamatud kokkuvõtvad hindamised.
- Õpilasi käsitletakse õppeprotsessis partneritena, õpetajad võtavad kursuse, trimestri, õppeteema lõpus neilt tagasisidet õppeprotsessi läbiviimise kohta.
- Kehtestatud reeglite järgmisel näitavad õpetajad õpilastele ise eeskujul. Õpilastelt ei nõuta reeglite täitmist, mida õpetaja ise ei täida. Näiteks, kuna õpilastelt nõutakse täpsust tundi tulekul, siis tundi ei hiline ka õpetajad.
- Eraldi tähelepanu pööratakse kõikides õppeainetes õpilaste koostööoskuste arendamisel meeskonnas töötamisel. Kui õpetaja on planeerinud õppemeetodina kasutada rühmatööd, siis peale selle läbiviimist järgneb peale rühmatöö tulemuste arutelu ka arutelu rühma kui meeskonna toimimise teemal ning tehakse järeldused edaspidiseks.

Enesemääratluspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides õppeainetes kasutatakse kujundava hindamise raames õpilaste enesehindamist, mille käigus õpilased õpivad määratlema enda tugevaid ja nõrku külgi ning kavandama parendustegevusi.
- Kõikide õpilaste poolt koostatud kirjalikud tööd peavad sisaldama kirjalikku tagasisidet soorituse tugevuste ja nõrkuste kohta. Tagasisidet võib saada eelnevalt teadaolevate kindlate kriteeriumide põhjal õpetajalt, kaastõelastelt või ka eneseanalüüsi korras.

Õpipädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides õppeainetes keskendutakse ühe olulisema õpipädevuse komponendi, funktsionaalse lugemisoskuse arendamisele. Eelkõige kujundatakse õpilastel oskusi leida informatsiooni teatmeteostest ja Internetist. Õpikuid käsitletakse koolis ühe teatmeteose liigina. Järgitakse põhimõtet, et õpitulemuste saavutatuse

kontrollimisel võivad õpilased, sõltuvalt õpitulemusest, kasutada vajalikke abimaterjale või vahendeid.

- Õpiraskuste esinemisel koostatakse esmase õpiabimeetmena õpilase ja õpetaja koostöös õpilasele kirjalik individuaalne arenguplaan raskustest ülesaamiseks. Individuaalne arenguplaan on õpilase ja õpetaja vabatahtlik kokkulepe ja on suunatud õpetaja konsultatsioonijärgse tulemuslikumaks ärakasutamiseks.

Suhtluspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Võimalusel kasutatakse tundides õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni. Õpetajad suunavad õpilasi neid järjekindlat kasutama.
- Eraldi tähelepanu pööratakse õpilaste esinemisalase pädevuse kujunemisele. Järgitakse kahte peamist printsiipi: esinemine klassi ees on õpilasele vabatahtlik ja õpilane peab saama enne esinemist õpetajapoolset juhendamist ning peale esinemist personaalset tagasisidet. See, kas õpilased on valmis vabatahtlikult klassi ees esinema, sõltub eelkõige sellest, millise vaimse ja sotsiaalse õppekeskkonna õpetaja on suutnud luua. Õpilasi ei tohi panna vastu nende tahtmist esinemissituatsiooni, vaid neid tuleb juhendada ja toetada nii, et nad on valmis ise esinema.
- Õpilastel kujundatakse oskused anda kaasõpilastele konstruktiivset kirjalikku ja suulist tagasisidet. Tagasiside andmine toimub õpetaja juhendamisel, mille käigus järgitakse konstruktiivse tagasiside andmise reegleid.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalase pädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides ainetes pööratakse tähelepanu matemaatiliste esitusviiside (näiteks diagrammid) kasutamisele oma aines. Eraldi pööravad kõik õpetajad tähelepanu oma ainele ja õpilaste vanusest tulenevalt statistiliste andmetöötluse erinevatele meetoditele.
- Kõikides ainetes pööratakse tähelepanu õppeaines sisemiste seoste nägemisele ja esiletoomisele. Selleks kasutavad õpetajad *Mõistekaardi* meetodit.

Ettevõtlikkuspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Tundides kasutatakse kogemusõppel põhinevaid aktiivõppe meetodeid, mis võimaldavad simuleeritud olukordades ennast proovile panna ja õpitud teadmisi ja oskusi rakendada.
- Õppeprotsessis kavandatakse ühe aine piires, kui ka õppeainete vahelisi projektipõhiseid õppemeetodeid, kus õpilased peavad meeskonnana saavutama tulemusel.

- Tunnivälised üritused kavandatakse projektipõhisena, kuhu kaastakse õpilased ning järgitakse kõiki projektijuhtimise reegleid.

Digipädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Tehnoloogilisi vahendeid kasutatakse nii tundides rühmatöodes, uurimuslikus õppes, aktiivõppes kui ka kodutööde tegemisel. Lahendatakse kooli ja õppetööga seonduvaid praktilisi ülesandeid, mis nõuavad kriitilist mõtlemist ja probleemilahendusoskusi.
- Erinevate õppetegevuste kaudu tekitatakse huvi ning arendatakse uurimuslikke oskusi ja erinevate tehnoloogiliste protsesside analüüsimisoskusi.

Lisaks üldpädevustele on „Põhikooli riiklikus õppekavas“ § 7, § 9 ja § 11 ning „Gümnaasiumi riiklikus õppekavas“ § 5 sätestatud pädevused kooliastmeti. Pädevused, mille kujunemine toimub valdkonnapädevuste kujunemise ja läbivate teemade kaudu on kirjeldatud järgnevalt.

Esimese kooliastme lõpus õpilane:

- 1) peab lugu oma perekonnast, klassist ja koolist; on viisakas, täidab lubadusi; teab, et kedagi ei tohi naeruvääristada, kiusata ega narrida; oskab kaaslast kuulata, teda tunnustada;
- 2) tahab õppida, tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest, oskab õppida üksi ning koos teistega, paaris ja rühmas, oskab jaotada aega õppimise, harrastustegevuse, koduste kohustuste ning puhkamise vahel;
- 3) teab oma rahvuslikku kuuluvust ning suhtub oma rahvusesse lugupidavalt;
- 4) oskab end häälestada ülesandega toimetulemisele ning oma tegevusi ülesannet täites mõtestada; oskab koostada päevakava ja seda järgida;
- 5) suudab tekstidest leida ja mõista seal sisalduvat teavet (sealhulgas andmeid, termineid, tegelasi, tegevusi, sündmusi ning nende aega ja kohta) ning seda suuliselt ja kirjalikult esitada;
- 6) mõistab ja kasutab õpitavas võõrkeeles igapäevaseid äraõpitatud väljendeid ja lihtsamaid fraase;
- 7) arvutab ning oskab kasutada mõõtmiseks sobivaid abivahendeid ja mõõtühikuid erinevates eluvaldkondades eakohaseid ülesandeid lahendades;
- 8) käitub loodust hoidvalt;
- 9) oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada; oskab esemeid ja nähtusi võrrelda, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitada ning lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti lugeda;

- 10) oskab kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid;
- 11) austab oma kodupaika, kodumaad ja Eesti riiki, tunneb selle sümboleid ning täidab nendega seostuvaid käitumisreegleid;
- 12) oskab ilu märgata ja hinnata; hindab loovust ning tunneb rõõmu liikumisest, loovast eneseväljendusest ja tegevusest;
- 13) hoiab puhtust ja korda, hoolitseb oma välimuse ja tervise eest ning tahab olla terve;
- 14) oskab ohtlikke olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda, oskab ohutult liigelda;
- 15) teab, kelle poole erinevate probleemidega pöörduda, ning on valmis seda tegema.

Teise kooliastme lõpus õpilane:

- 1) hindab harmoonilisi inimsuhteid, mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena ja õpilasena; peab kinni kokkulepetest, on usaldusväärne ning vastutab oma tegude eest;
- 2) oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele, oskab suunamise abil kasutada eakohaseid õpivõtteid (sealhulgas paaris- ja rühmatöövõtteid) olenevalt õppeülesande iseärasustest;
- 3) väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi ning mõistab kompromisside vajalikkust;
- 4) oskab oma tegevust kavandada ja hinnata ning tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi valida ja rakendada, oma eksimusi näha ja tunnistada ning oma tegevust korrigeerida;
- 5) oskab oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, teab oma tugevaid ja nõrku külgi ning püüab selgusele jõuda oma huvides;
- 6) oskab mõtestatult kuulata ja lugeda eakohaseid tekste, luua eakohasel tasemel keeleliselt korrektseid ning suhtlussituatsioonile vastavaid suulisi ja kirjalikke tekste ning mõista suulist kõnet;
- 7) tuleb vähemalt ühes võõrkeeles toime igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsest ja lihtsat infovahetust tuttavatel rutiinsetel teemadel;
- 8) on kindlalt omandanud arvutus- ja mõõtmisoskuse ning tunneb ja oskab juhendamise abil kasutada loogikareegleid ülesannete lahendamisel erinevates eluvaldkondades;
- 9) väärtustab säästvat eluviisi, oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi ja hankida loodusteaduslikku teavet, oskab looduses käituda, huvitub loodusest ja looduse uurimisest;
- 10) oskab kasutada arvutit ja internetti suhtlusvahendina ning oskab arvutiga vormistada tekste;

- 11) oskab leida vastuseid oma küsimustele, hankida erinevatest allikatest vajalikku teavet, seda tõlgendada, kasutada ja edastada; oskab teha vahet faktil ja arvamusel;
- 12) tunnetab end oma riigi kodanikuna ning järgib ühiselu norme;
- 13) väärtustab kunstiloomingut ning suudab end kunstivahendite abil väljendada;
- 14) väärtustab tervislikke eluviise, on teadlik tervist kahjustavatest teguritest ja sõltuvusainete ohtlikkusest;
- 15) on leidnud endale sobiva harrastuse ning omab üldist ettekujutust töömaailmast.

Kolmanda kooliastme lõpus õpilane:

- 1) tunneb üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires;
- 2) tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning aitab kaasa eesti keele ja kultuuri säilimisele ja arengule. Omab ettekujutust ja teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamustevabalt ja lugupidavalt;
- 3) on teadmishimuline, oskab õppida ja leida edasiõppimisvõimalusi, kasutades vajaduse korral asjakohast nõu;
- 4) on ettevõtlik, usub iseendasse, kujundab oma ideaale, seab endale eesmärgid ja tegutseb nende nimel, juhib ja korrigeerib oma käitumist ning võtab endale vastutuse oma tegude eest;
- 5) suudab end olukorda ja suhtluspartnereid arvestades kõnes ja kirjas selgelt ja asjakohaselt väljendada, mõista ja tõlgendada erinevaid tekste, tunneb ja järgib õigekirjareegleid;
- 6) valdab vähemalt üht võõrkeelt tasemel, mis võimaldab igapäevastes olukordades suhelda kirjalikult ja suuliselt ning lugeda ja mõista eakohaseid võõrkeelseid tekste;
- 7) suudab lahendada igapäevaelu erinevates valdkondades tekkivaid küsimusi, mis nõuavad matemaatiliste mõttemetodite (loogika ja ruumilise mõtlemise) ning esitusviiside (valemite, mudelite, skeemide, graafikute) kasutamist;
- 8) mõistab inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutustundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes;
- 9) oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi, nende üle arutleda, esitada teaduslikke seisukohti ja teha tõendusmaterjali põhjal järeldusi;
- 10) suudab tehnikamaailmas toime tulla ning tehnikat eesmärgipäraselt ja võimalikult riskita kasutada;
- 11) on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust;
- 12) suudab väljendada ennast loominguiliselt, peab lugu kunstist ja kultuuripärandist;
- 13) väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi ning on füüsiliselt aktiivne;

14) mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele.

Gümnaasiumi lõpetades õpilane:

- 1) käitub eetiliselt, järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid;
- 2) vastutab oma valikute, otsustuste ja endale võetud kohustuste eest, austab teiste inimeste ja iseenda vabadust, on suveräänne isiksus;
- 3) kasutab erinevaid õpistrateegiaid, oskab koostada uurimistööd ja seda esitleda, oskab olla meeskonna liige ja panustada ühiste eesmärkide saavutamisse;
- 4) aitab teadlikult kaasa eesti rahvuse, keele, kultuuri ja Eesti riigi säilimisele ja arengule, mõistab eesti kultuuri Euroopa ja teiste rahvaste kultuuri kontekstis; mõistab, väärtustab ja austab oma ja teiste rahvaste kultuuritraditsioone;
- 5) suudab hinnata oma taotlusi, arvestades oma võimeid ning võimalusi, oskab ette näha võimalikku edu ja ebaedu, on teadlik erinevatest töövaldkondadest, tööturu suundumustest; oskab hankida teavet edasiõppimise ja tööleidmise võimaluste kohta, kavandab oma karjääri;
- 6) kasutab korrektset ja väljendusrikast keelt, oskab argumenteeritult väidelda;
- 7) mõtleb kriitiliselt ja loovalt, arendab ning hindab oma ja teiste ideid, põhjendab oma valikuid ning seisukohti;
- 8) valdab vähemalt kahte võõrkeelt iseseisva keelekasutaja tasemel;
- 9) kasutab matemaatilisi teadmisi ja meetodeid erinevates eluvaldkondades;
- 10) omab väljakujunenud loodusteaduslikku maailmapilti ning mõistab nüüdisaegse loodusteaduse olemust, teab globaalprobleeme, võtab kaasvastutuse nende lahendamise eest, väärtustab ja järgib jätkusuutliku arengu põhimõtteid;
- 11) kasutab nüüdisaegset tehnoloogiat eesmärgipäraselt ja vastutustundega, hindab tehnoloogiliste rakenduste mõju igapäevaelule, omab kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamisega seotud küsimustes;
- 12) on kujundanud oma aktiivse kodanikupositsiooni, tunnetab end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja globaalses kontekstis, oskab konflikte vältida ja lahendada, käitub tolerantselt;
- 13) hindab heatasemelist kunsti, oskab oma loomingus käsitseda töövahendeid ning kasutada tehnikaid ja materjale;
- 14) elab tervislikult, oskab hoida ja vajaduse korral taastada oma vaimset ja füüsilist vormi.

7. Liikluskasvatuse teemad ja nende käsitlemise maht põhikoolis ja gümnaasiumis

Vastavalt „Liiklusseadusele“ § 4 lg 1 on liikluskasvatuse eesmärk kujundada üksteisega arvestavaid liiklejaid, kellel on:

- 1) ohutu liiklemise harjumused ja kes tajuvad liikluskeskkonda ning hoiduvad käitumast teisi liiklejaid ohustavalt ja liiklust takistavalt;
- 2) teadmised ja oskused, mis toetavad nende endi ja teiste liiklejate toimetulekut ja ohutust mitmesugustes liiklusolukordades nii jalakäija, sõitja kui ka juhina.

Kooli rolliks on vastavalt „Liiklusseadusele“ § 4 lg 2 viia läbi laste liikluskasvatust ja valmistada neid ette ohutuks liiklemiseks.

Kooli poolt läbiviidav liikluskasvatus toimub vastavalt ja kooskõlas Vabariigi Valitsuse 08.03.2001. a määrusega nr 89 „Laste liikluskasvatuse kord“.

Maanteeamet soovib liikluskasvatuse teemade kaudu kujundada alljärgnevad üldised teadmised ja oskused ohutusk liiklemiseks kooliastmeti.

1. kooliastme lõpuks õpilane:

- Teab hädaabi numbrit (112), oskab ohust teatada;
- Oskab kirjeldada ohtusid oma kooliteel, põhjendada ning selgitada ohtude vältimist kooliteel;
- Oskab kasutada ohutust tagavaid kaitsevahendeid, sh helkur, turvavöö, jalgratturikiiver, põlve ning küünarnuki kaitsed, vajadusel ujumisrõngast, päästevesti;
- Oskab käituda ühissõidukeis, siseneda, väljuda ning ohutult sõiduteed ületada;
- Oskab valida jalgrattaga, rulaga, rulluiskudega sõitmiseks ohutut kohta;
- Oskab ohutult liikuda/liigelda märjal, libedal, lumisel teel;
- Oskab valida tee, sh raudtee ületamiseks kõige ohutumat kohta; peatuda, kuulata, vaadata ning ohutuses veendununa sõidutee ületada;
- Oskab määrata sõidukite liikumise suunda ning hinnata liikumise kiirust;
- Oskab eristada valet/ohtlikku liikluskäitumist õigest/ohutust käitumisest.

2. kooliastme lõpuks õpilane:

- Oskab ohust kiiresti ja korrektselt teatada;
- Oskab kasutada ohutust tagavaid kaitsevahendeid, sh helkur, turvavöö, jalgratturi-, mopeedijuhi kiiver, põlve ning küünarnuki kaitsed;
- Oskab käituda ühissõidukeis, siseneda, väljuda ning sõiduteed ületada;
- Oskab hinnata sõidukite liikumissuunda, -kiirust ja kaugust;

- Oskab valida tee sh raudtee ületamiseks kõige ohutumat kohta;
- Oskab hinnata sõiduki liikumiskiirust ja määrata vahemaid;
- Tunneb/teab/mõistab liicluseeskirja nõudeid jalakäijale, juhile (jalgratturile);
- Oskab leida informatsiooni ja lisamaterjali ohutusvalaste teemakäsitluste kohta;
- Oskab kaardistada ohtlikud kohad kooliteel, kirjeldab ohtu ja kuidas ohtu vältida.

3. kooliastme lõpuks õpilane:

- Väärtustab ohutust, arvestab kaasliiklejatega ning on seaduskuulekas;
- Oskab ohust teatada ja hinnata ohtulukorda;
- Oskab vaatluse teel hinnata helkuri peegelduvuse omadusi;
- Oskab kasutada ohutust tagavaid kaitsevahendeid, sh helkur, turvavöö, jalgratturi- ja mootorratturi kiiver, põlve ning küünarnuki kaitseid;
- Teab ja tunneb nõudeid jalgratturile ja mopeedijuhile ning oskab vastavalt nõuetele käituda;
- Oskab kaardil tähistada ohtlikud kohad kooliteel ja valida ohutuma teekonna sihtpunkti jõudmiseks;
- Kirjeldab ohutu teekonna valiku põhimõtteid;
- Mõistab liicluseeskirja nõudeid jalakäijale, juhile (jalgratturile, mopeedijuhile);
- On teadlik ohutusvalastest kampaaniatest ning annab hinnangu ajas muutuvate hoiakute kujunemise kohta;
- Oskab leida informatsiooni ja võrrelda Eesti (liiklus)ohutusvalast olukorda teiste riikidega.

Gümnaasiumi lõpuks õpilane:

- Oskab hinnata ohuteguri suurust, teadvustab õnnetuse ahelreaktsiooni võimalikkuse;
- Teab, et pidurdus- ja peatumisteeekonna pikkus sõltub sõiduki kiirusest, tee – ja ilmastikuoludest (vihm, lumi, jää);
- Oskab abistada ja anda esmaabi uppumisohtu sattunud inimesele;
- Tunneb liicluseeskirja nõudeid jalakäijale ja juhile;
- On seaduskuulekas ning tal (gümnaasiumi lõpetajal) on oskused, mis toetavad tema enda ja teiste liiklejate toimetulekut ja ohutust erinevates liiklusolukordades nii jalakäijana, sõitjana kui ka juhina;
- Oskab leida ja omab ülevaadet ohutusvalastest kampaaniatest, oskab tuua võrdlusi teiste riikidega;

- Oskab koostada riskianalüüsi silmas pidades kooliümbruse (liiklus)keskkonda, teeb ettepanekuid ohutuse suurendamiseks.

Liikluskasvatuse teemad on tuletatud „Põhikooli riikliku õppekava“ ja „Gümnaasiumi riikliku õppekava“ läbivast teemast „Tervis ja ohutus“ ning maanteeameti soovitudest liikluskasvatuse osas ning „Liiklusseadusest“.

Vabariigi Valitsuse 08.03.2001. a määrusega nr 89 „Laste liikluskasvatuse kord“ § 5 lg 3-5 on esitatud liikluskasvatuse sisu kooliastmeti:

- 1) Põhikooli esimeses astmes (1.–3. klass) on liikluskasvatuse sisuks jalakäija ja jalgratturi ohutu liiklemise, käitumise ja liikluses toimetuleku õpetamine, lähtudes eelkõige lapse koduümbruse liikluskeskkonnast;
- 2) Põhikooli teises (4.–6. klass) ja kolmandas astmes (7.–9. klass) on liikluskasvatuse sisuks erinevate liiklusolukordade selgitamine lapse enda ja teiste liiklejate seisukohalt ning linna ja maapiirkonna teedel ohutu liiklemise õpetamine;
- 3) Gümnaasiumis (10.–12. klass) on liikluskasvatuse sisuks üldine liikluskultuur, vastutustundlikkus ja viisakus liiklejana.

Liikluskasvatuse teemad	Maht tundides õppeaastas klassi kohta
Jalakäija liiklusreeglid	4
Ohutu liikluskäitumine	2
Liikluses kehtivate normide järgimine ja kaasliiklejatega arvestamine	1
Liikluse reeglitest tulenevad õigused, kohustused ja vastutus	1
Kokku:	8

Vabariigi Valitsuse 08.03.2001. a määrusest nr 89 „Laste liikluskasvatuse kord“ § 7 tulenevalt on kooli õppekavas määratletud liikluskasvatuse üldised teemad ja nende käsitlemise maht õppeaastas klassi kohta. Klassi- ja aineõpetajate töökavades määratletakse liikluskasvatuse detailiseeritud teemad, mida käsitletakse integreerituna ainetundides. Klassi- ja koolivälised liiklusalased üritused kavandatakse kooli üldtööplaanis, nende läbiviimise eest vastutab kooli juhtkond. Klassi- ja koolivälised üritused ei kajastu liikluskasvatuse teemade mahus.

8. Loovtöö temaatika valiku, juhendamise, töö koostamise ja hindamise kord

(1) Loovtöö on juhendatud õppeprotsess, mille käigus õpilane rakendab iseseisva töö oskusi ja omandatud teadmisi, arendab loovust ja kinnistab ning täiendab koolis omandatud.

(2) Loovtöö eesmärgiks on pakkuda õpilasele võimete kohast ning huvidest lähtuvat eneseteostuse võimalust ning toetada:

1) õpilase tervikliku maailmapildi ja loomingulise algatusvõime ja loova eneseväljendusoskuse kujunemist ning aidata kaasa uute ideede tekkimisele ja teostamisele õppeainete lõimumise ja loovtöö protsessi kaudu;

2) õpimotivatsiooni ja kriitilise mõtlemise kujunemist;

3) õpilase kujunemist loovaks ning mitmekülgseks isiksuseks;

4) üldpädevuste (iseseisev ja rühmas töötamine, probleemide lahendamine, kriitiline mõtlemine, argumenteerimis-, eneseväljendus- ja esinemisoskus, töö allikate ja andmetega; tegevuse kavandamine ning kavandatu järgimine, tegevuse ja töö analüüsimise oskus, loovtöö vormistamine, IKT vahendite kasutamine, digipädevuse arendamine jne) kujunemist;

5) õpilast tema võimete paremal tundmaõppimisel, mis aitaks teha valikuid järgnevateks õpinguteks.

(3) Loovtööd koostavad kõik õpilased 8. klassis.

(4) Õpilane valib õppekava läbivatest temadest lähtuva või aineõpetajate poolt pakutud teemade hulgast loovtöö konkreetse teema.

(5) Loovtöö konkreetne tegevus planeeritakse koos juhendajaga. Juhendajaks on Abja Gümnaasiumi õpetaja. Lisaks kooli töötajale võib kaasata juhendaja väljastpoolt kooli.

(6) Loovtööde koostamist ja juhendamist korraldatakse trimestrite kaupa;

(7) Loovtöö tegemine võib toimuda individuaalselt või rühmas.

(8) Loovtööde koordineerijaks on direktori poolt määratud õpetaja, kelle ülesandeks on koos klassijuhatajaga õpilaste loovtöö koostamisprotsessi jälgimine, õpilaste valikute fikseerimine.

(9) Juhendaja roll on suunav:

a) aitab õpilast teema valikul ja tegevusplaani koostamisel;

b) jälgib töö vastavust teemale ja vormistamise nõuetele ning jälgib ajakava täitmist;

c) täpsustab rühmatöös liikmete tööpanuse;

d) nõustab õpilast esitluse edukaks läbiviimiseks;

- (10) Loovtöö vormistatakse viisil, mis võimaldab selle esitamist teistele.
- (11) Loovtöö esitus võib toimuda nii koolis kui kokkuleppel juhendajatega väljaspool kooli või virtuaalses keskkonnas. Esitus võib toimuda koolis ka ürituse või ainenädala raames.
- (12) Mitme autori puhul osalevad loovtöö esitusel kõik rühma liikmed.
- (13) Loovtöid hindab direktori poolt määratud komisjon.
- (14) Loovtöö teema ja hinne kantakse klassitunnistusele, loovtöö teema põhikooli lõputunnistusele. Parimaid loovtöid märgitakse tänukirjaga ja neid esitletakse õpilaskonverentsil.
- (15) Loovtöö loetakse sooritatuks, kui õpilane on esitanud loovtöö kavandi, milles esitatakse töö valminud loovtöö; esitlenud oma loovtööd teistele. Töö protsess fikseeritakse loovtöö päevikus.
- (16) Parimad kirjalikult vormistatud loovtööd säilitatakse kooli raamatukogus.
- (17) Täpsemad selgitused on kirjas Abja Gümnaasiumi loovtöö koostamise ja vormistamise juhendis (vt juhend). Kinnitatud direktori käskkirjaga.

9. Õppe-ja kasvatus korraldus õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamisel, juhendamisel ja vormistamisel gümnaasiumis

Vastavalt gümnaasiumi riiklikule õppekavale 06.01.11 nr.2 RT I, 14.01.2011,2

on gümnaasiumi lõpetamise üheks tingimuseks õpilasuurimuse või praktilise töö sooritamine. Abja Gümnaasiumis toimub õpilasuurimuse või praktilise töö sooritamine 11. klassis.

9.1. Õpilasuurimus ja praktiline töö

(1) Õpilasuurimus on õpilase poolt iseseisvalt juhendaja-õpetaja toel Abja Gümnaasiumi õppekava raames koostatud kirjalik töö. Uurimus toetub mitmele algallikale ja sisaldab autori enda panust, s.t. autoripoolset originaalteksti, näiteks probleemi püstitust ja lahendust, uute faktide lisamist teadaolevatele või teatud nähtuste analüüsi.

Õpilane põhjendab probleemivalikut, annab ülevaate uurimuse taustast, püstitab uurimisküsimuse(d), põhjendab meetodi valikut, kajastab andmeid ja tõendusmaterjali kogumist, kirjeldab tulemusi ning esitab tulemuste analüüsi, järeldused ja kokkuvõtte,

kasutatud allikate loetelu. Töö kajastab õpilase uurimistulemusi ja seisukohti ega piirdu üksnes refereerimisega. Tööst peavad selguma õpilase enda seisukohad ja järeldused.

Praktiline töö on õpilase või õpilaste poolt loodud teos, õpilasfirma, tehnoloogiline lahendus, õppematerjal, projekt vms. ja selle tegevuse kirjalik kirjeldus ning kokkuvõte. Praktiline töö sisaldab endas loomingulist, praktilist ja analüütilist komponenti. Kirjalikus osas avatakse töö taust, lähtealused ja eesmärgid ning kirjeldatakse kontseptuaalset lahendust, töö aktuaalsust, tööprotsessi, töö tulemust ning hinnangut oma tööle.

Praktilise töö liigid:

- 1) laboratoorsed tööd,
- 2) loomingulised tööd: etenduse lavastamine; kontserdikava ettevalmistamine ja selle esitamine; kirjandus- või kunstiteose, filmi, heliplaadi vm loomine,
- 3) üritused: konverentsi, konkursi, kontserdi, näituse, õppekäigu vm korraldamine,
- 4) õppematerjalid: eksami/olümpiaadi kordamisülesannete kogumiku koostamine; veebipõhiseõppe keskkonna loomine; õppevahendite valmistamine (muusikainstrumendid, geomeetriliste kujundite mudelite komplekt, näitlikud tabelid jm),
- 5) õpilasfirma: toote või teenuse idee leidmine, äriplaani koostamine, õpilasfirma loomine, tegutsemine ja juhtimine; toote müük või teenuse osutamine; raamatupidamine; õpilasfirma lõpetamine, lõpparuande koostamine; õpilasfirma esitlus hindamiskomisjonile

9.2. Õpilasuurimuse ja praktilise töö eesmärk

Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamisel ja hindamisel on eesmärgiks õpilase loova eneseväljenduse, koostöö ja iseseisvalt töötamise oskuse arendamine ning järgmiste oskuste omandamine:

- 1) uuritava probleemi või loodava praktilise töö kohta taustinformatsiooni ja andmete kogumise ja analüüsimise oskus;
- 2) teoreetiliste teadmiste praktilise rakendamise oskus;
- 3) töö eesmärgi ja probleemile vastavate uurimisküsimuste sõnastamise ning sobiva meetodi ja analüüsi vahendite valimise ja rakendamise oskus;
- 4) tegevuse ajalise kavandamise ja kavandatujärgimise oskus;
- 5) teadusteksti koostamise (eelkõige õpilasuurimuse puhul) oskus;
- 6) oma tegevuse ja töö analüüsimise oskus;
- 7) töö korrektse vormistamise oskus;
- 8) kokkuvõtte koostamise oskus;
- 9) töö kaitsmise oskus.

9.3. Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamine ja juhendamine

(1) Õpilasuurimuse ettevalmistamine on töö kavandamine, läbiviimine ja kirjalik vormistamine juhendatud õppeprotsessis.

(2) Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamisel, sealhulgas juhendamisel ja vormistamisel lähtutakse kooli õppekavaga sätestatud õppe- ja kasvatus korraldusest, arvestades käesolevas paragrahvis sätestatud nõudeid.

(3) Praktilise töö ettevalmistamine on praktilise töö kavandamine, läbiviimine ning töö eesmärkide, teoreetilise tausta ja töö sisu kirjalik vormistamine juhendatud õppeprotsessis.

(4) Õpilasuurimuse või praktilise töö vastutav juhendaja on kooli töötaja. Lisaks kooli töötajale võib kaasata juhendaja väljastpoolt kooli.

(5) Juhendaja/ juhendajad kinnitab/kinnitavad oma nõusolekut allkirjaga õpilase uurimistöö avaldusel.

(6) Õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise ajakava igaks õppeaastaks kehtestab kooli direktor käskkirjaga.

(7) Õpetaja võib keelduda uurimistöö juhendamisest, kui ta juhendab juba vähemalt kahte uurimistööd

9.4. Uurimuse või praktilise töö juhendamine

1. Töö teema valitakse õpilase ja juhendaja koostöös. Juhendaja kinnitab oma nõusolekut juhendamise osas allkirjaga. Juhendamisest keeldumise korral lisab põhjenduse.

2. Kui teema on kinnitatud, tuleb juhendaja või teema vahetamiseks kas õpilasel või juhendajal teha põhjendatud vastavasisuline kirjalik avaldus.

3. Töö juhendaja valik ei pea piirduma oma kooli töötajatega, kuid juhendaja peab olema vastava alaga kursis. Kui õpilane valib juhendaja väljastpoolt kooli, määratakse talle juhendaja ka oma koolist.

4. Töö koostamise protsess fikseeritakse vastavas ajakavas.

5. Juhendaja ülesanded:

- 1) aitab formuleerida töö struktuuri ja eesmärgi;
- 2) aitab koostada töö kalenderplaani;
- 3) annab suuna teemakohase kirjanduse ja algallikate otsimiseks;
- 4) konsulteerib õpilast töö käigus;
- 5) kontrollib töö valmimist osade kaupa;
- 6) suunab töö vormistamist.
- 7) kirjutab vastavalt uurimistöö hindamisjuhendile hinnangu.

9.5. Uurimistöö koostamise etapid

(1) Töö koostamise etapid ja tähtajad on alljärgnevad:

- 1) soovituslik teema ja juhendaja valimine – 10. klassi lõpus;
- 2) kalenderplaani koostamine, kirjandusega tutvumine, tööks vajalike andmete kogumine ja läbitöötamine;
- 3) õpilane esitab vahekokkuvõtte tehtud tööst klassijuhatajale;
- 4) teksti kirjutamine ja töö esimese variandi esitamine juhendajale;

- 5) juhendaja esitab vahekokkuvõtte tehtud tööst uurimistöö koordinaatorile;
  - 6) teksti viimistlemine ja töö lõplik vormistamine. Töö esitamine juhendajale;
  - 7) töö esitamine retsenseerimiskomisjonile;
  - 8) retsensiooni valmimine;
  - 9) õpilased kaitsevad uurimistöid uurimistöö kaitsmise komisjoni ees
- Uurimistöö kalenderplaani kinnitab direktor käskkirjaga.

9.6. Uurimistöö struktuur

Uurimistöö koosneb kindlatest osadest, kusjuures nende järgnevus on oluline. Reeglina on uurimistöö üles ehitatud järgnevalt:

1. Tiitelleht
2. Sisukord
3. Sissejuhatus
4. Töö põhiosa (peatükid ja alapeatükid)
  - a. Teoreetiline taust
  - b. Uurimuslik osa
  - c. Teooria ja praktika võrdlus ning seostamine
5. Kokkuvõte
6. Kasutatud lühendite loetelu (vajadusel)
7. Kasutatud kirjandus
8. Lisad (vajadusel)

Teoreetilise uurimistöö kirjaliku osa maht on 15 - 25 lk, v.a. lisad.

Täpsemad selgitused on kirjas Abja Gümnaasiumi uurimistöö koostamise ja vormistamise juhendis. (vt. juhend). Kinnitatud direktori käskkirjaga.

(2) Praktilisel tööl on kaks osa: praktiline ja teoreetiline.

Praktilise töö teoreetilise osa vormistamisel tuleb järgida vormistusnõudeid ja töö struktuuri: sissejuhatus, teema arendus, kokkuvõte, kasutatud allikad ja lisad.

Töö teoreetilisest osast peab selguma, miks praktilist tööd tehti – töö eesmärk, milliseid abivahendeid kasutati, tuleb selgitada töö käiku, tuua välja plussid - miinused ning analüüsida tehtut.

Teoreetiline osa koosneb järgmistest etappidest/peatükkidest:

- 1) **Praktilise töö ettevalmistav etapp**, kust selgub töö esialgne kava, näiteks: eelarve, sponsorite vajadus ja töö nende leidmiseks, suhtlemine esinejatega (ka nende valiku põhjendus), sihtgrupi informeerimine ja millised on vajaminevad dekoratsioonid, publikatsioonid ja tehnika.
- 2) **Praktilise töö teostamise (toimumise) kirjeldus**, kus tuuakse välja kõige olulisem.
- 3) **Töö analüüsi** osa, kus tuuakse välja praktilise töö (ürituse korraldusliku poole) plussid ja miinused ning soovitused. Samuti on võimalik analüüsida koostöö sujumist huvigruppide vahel.

Teoreetilise osa lisadeks võivad olla: näiteks ürituse kuulutus ja kava, praktilise töö eelarve, ülevaade sponsoritest jmt. Lisad võivad olla salvestatud erinevatele helikandjatele.

Teoreetilise osa tähtajalise valmimise tagab tema valmimine paralleelselt praktilise tööga. See tähendab, et aktiivsest loomeprotsessist talletatakse koheselt olulised aspektid. Nii ei pea hakkama hiljem meelde tuletama ning välistatud on faktide meelevaldne muutmine.

Kui töö teostajaid oli mitu, siis peab tööst selguma kõigi osapoolte panus, arvamus ja hinnang. Töö kaitsmisel peavad osalema kõik töö tegijad. Kindlasti peab selguma, miks ja kuidas lähtub tehtud töö õppekava läbivatest teemadest või on õppeaineid lõimiv.

Praktilise töö kirjaliku osa maht on 10 – 15 lehekülge.

9.7. Uurimistöö vormistamine

Uurimistöö vormistatakse vastavalt Abja Gümnaasiumi uurimistöö koostamise ja vormistamise juhendile (vt. juhend). Kinnitatud direktori käskkirjaga.

9.8. Uurimistöö kaitsmine

- (1) Kaitsmisele lubatakse ainult tähtjaks esitatud ja korralikult vormistatud tööd.
- (2) Uurimistöö kaitsmine toimub kaitsmiskomisjoni lahtisel istungil. Kaitsmine seisneb õpilase lühiettekandes, komisjoniliikmete ja kaasõpilaste küsimustele vastamises. Igale õpilasele tuleb arvestada 5 – 7 minutit
- (3) Uurimistöö kaitsmise komisjon täpsustab õppealajuhatajaga kaitsmise kuupäeva, alguse kellaaja, ruumi, koguvad infot kaitstavate tööde kohta (õpilase nimi, õppeaine, uurimistöö teema, juhendaja).
- (4) Õpilastele, kes objektiivsetel põhjustel ei jõudnud tööd esitamise tähtjaks vormistada, määratakse kaitsmiseks uus tähtaeg. Täiendavale kaitsmisele lubamise otsustab koostöös direksiooni esindaja, klassijuhataja(d) ja juhendaja(d).

9.9. Uurimistöö hindamine

- (1) Töö hindamine toimub vastavalt kooli direktori poolt kinnitatud hindamisjuhendile. Töö hindamisel arvestatakse töö sisu ja vormistamist, õpilase esinemist kaitsmisel ja tema suhtumist töö tegemisse. Töö kaitsmine ja hinne vormistatakse protokollis. Uurimistöö teema ja hinne kantakse 11. klassi klassitunnistusele ja gümnaasiumi lõputunnistusele. Parimaid uurimistöid märgitakse tänukirjaga ja neid esitletakse õpilaskonverentsil.

10. Hindamise korraldus põhikoolis- ja gümnaasiumis

10.1. Hindamise alused

- (1) Käesoleva korra aluseks on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 15 lõige 1 ja 2, § 29 (RT I 2010, 41, 240, RT I, 11.07.2013, 2), Vabariigi Valitsuse 06. jaanuari 2011 määrus nr 1 "Põhikooli riiklik õppekava" (RT I, 14.01.2011, 1; RT I, 28.08.2013, 7) ja Vabariigi Valitsuse 06. jaanuari 2011 määrus nr 2 "Gümnaasiumi riiklik õppekava" (RT I, 14.01.2011, 2; RT I, 28.08.2013, 8).
- (2) Tasemetööde ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpetamiseks sooritatavate eksamitööde hindamise erisused on sätestatud haridus- ja teadusministri 17. septembri 2010 määruses nr 59 "Tasemetööde ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpueksamite ettevalmistamise ja läbiviimise ning eksamitööde koostamise, hindamise ja säilitamise tingimused ja kord ning tasemetööde, ühtsete põhikooli lõpueksamite ja riigieksamite tulemuste analüüsimise tingimused ja kord" (RT I 2010, 67, 502; RT I, 13.09.2012, 1; RT I, 03.09.2013, 44)
- (3) Kui õpilasele on vastavalt riiklikule õppekavale koostatud individuaalne õppekava, arvestatakse hindamisel individuaalses õppekavas sätestatud erisusi.

(4) Hindamisel lähtutakse riikliku õppekava alusel koostatud õpitulemuste hindamise kriteeriumitest ja õppemeetoditest lähtuvatest hindamise kriteeriumitest. Õpitulemuste hindamise kriteeriumid on kirjeldatud kooli õppekava ainekavades.

(5) Õpitulemused on õppimise tulemusena omandatavad teadmised, oskused ja hoiakud või nende kogumid (pädevused), mille olemasolu ja/või saavutatuse taset on võimalik tõendada ja hinnata. Õpitulemused on esitatud ainekavades.

(6) Õpitulemusi hinnatakse numbriliselt, erandina kasutatakse 1. klassis sõnalisi hinnanguid; gümnaasiumi valikkursuste osas on lubatud kasutada hinnanguid „arvestatud/mittearvestatud“.

(7) Hindamine on süstemaatiline teabe kogumine õpilase arengu kohta, selle teabe analüüsimine ja tagasiside andmine. Hindamine on aluseks õppe edasisele kavandamisele. Hindamisel kasutatakse mitmesuguseid meetodeid, hindamisvahendeid ja -viise. Hindamisel on kaks ülesannet: kujundav ja kokkuvõttev.

10.2. Kujundav hindamine

(1) Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämistele kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasisele õppimisele ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed.

Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega. Tagasiside kirjeldab õigel ajal ja võimalikult täpselt õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi ning sisaldab ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut.

(2) Õppetunni või muu õppetegevuse vältel saab õpilane õpetajalt, kaaslastelt või enesehinnangu abil enamasti suulist või kirjalikku sõnalist tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ja oskuste (sealhulgas üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatusesmärkide ja läbivate teemade), ent ka käitumise, hoiakute ning väärtushinnangute kohta.

(3) Õpilase arengut ja toimetulekut tulenevalt õpilase individuaalsest eripärast analüüsitakse arenguestlusel õpilase, vanema või kooli poolt oluliseks peetavatest aspektidest (käitumine ja emotsionaalne seisund, hoiakud ja väärtushinnangud, motivatsioon, huvid, teadmised ja oskused jm). Arenguestluse käigus antakse tagasiside õppekava üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatusesmärkide, läbivate teemade eesmärkide, ainevaldkondlike eesmärkide ja ainealaste õpitulemuste kohta. Arenguestluse käigus seatakse uued eesmärgid. Arenguestluse oluline osa on õpilase enesehindamine.

10.3. Hindamine (mõisted)

- (1) Kokkuvõttev hindamine on hindamine, mille abil antakse infot, kas ja kui hästi on ainekavas toodud õpitulemused omandatud. Kokkuvõtva hindamise tulemust väljendatakse numברי kujul või sõnaliselt.
- (2) Kokkuvõttev hinne – trimestri- või aastahinne, gümnaasiumis kursuse- ja kooliastmehinne konkreetses õppeaines.
- (3) Tasemetöö/eksam – konkreetse õppeaine õpitulemuste omandamist kontrolliv õpiülesanne õppeaasta või kooliastme lõpus.
- (4) Kontrolltöö – õppeteema õpitulemuste omandatust kontrolliv õpiülesanne.
- (5) Tunnikontroll – õppetunni või õppeteema osade õpitulemuste omandatust kontrolliv õpiülesanne.

10.4. Hindamise eesmärk

- (1) Teadmiste ja oskuste hindamise eesmärk on:
  - 1) anda tagasisidet õpilase õpiedukusest ja toetada õpilase arengut;
  - 2) suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, toetada edasise haridustee valikut;
  - 3) innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
  - 4) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel.
- (2) Käitumise ja hoolsuse hindamise eesmärk on:
  - 1) suunata õpilast järgima üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täitma kooli kodukorra nõudeid;
  - 2) motiveerida õpilast hoolikalt täitma õppeülesandeid.

10.5. Hindamisest teavitamine

- (1) Kooli hindamisjuhend on kättesaadav nii õpilastele kui lapsevanematele kooli koduleheküljel. Õpitulemuste hindamise põhimõtteid ja korda tutvustab õpilastele klassi- ja aineõpetaja õppeaasta ning trimestri või kursuse algul.
- (2) Õpilasel on õigus saada vastavalt klassi- või aineõpetajalt teavet oma hinnete kohta.
- (3) Kirjalike tööde puhul peab õpetaja teavitama õpilast töö tulemusest järgmiselt:
  - 1) tunnikontroll, test, etteütlus, kontrolltöö – 1 nädala jooksul arvates töö toimumise päevast;
  - 2) kirjand, referaat, essee – 2 nädala jooksul arvates töö toimumise päevast.

10.6. Teadmiste ja oskuste hindamise korraldus

- (1) Õpilase teadmisi ja oskusi hindab vastava õppeaine õpetaja õpilase suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust esitatud nõuetele.
- (2) Trimestri või kursuse algul teeb aineõpetaja õpilastele teatavaks õppeaine nõutavad õpitulemused, mis on fikseeritud ainekavas.

(3) Õpetaja nõudmised õpitulemuste ja koduste tööde osas lähtuvad õppekavast ja õpilase võimetest.

(4) Kirjalike kontrolltööde ajad märgitakse vastavasse tabelisse 1 (üks) nädal enne töö toimumist. Kui õpilane puudub koolist või ei soorita nõutud hindelisi töid, tehakse e-kooli päevikusse vastavale päevale märges „0- tegemata töö“ ja õpilane on kohustatud sooritama nimetatud töö õpetajaga kokkulepitud ajal kahe nädala jooksul alates kooli tagasituleku päevast. Kui õpilane ei ole nõutavaid töid õigeaegselt sooritanud, arvestatakse märges „0“ hindena „1- nõrk“.

Põhikoolis ei planeerita kirjalikke kontrolltöid trimestri viimasele nädalale.

(5) Põhikooli 8. klassi ning gümnaasiumi 10. ja 11. klassi õpilased sooritavad õppeperioodi viimasel nädalal üleminekuksamit. Üleminekuksam sooritatakse ühes põhiaines ja selle valiku otsustab õppenõukogu igal õppeaastal. Sisekaitseklassid sooritavad lisaks päästeõppe- ja sisekaitseksamit õppeperioodi viimasel nädalal. Kolmandal trimestril viiakse 3. ja 6. klassis läbi riiklikud tasemetööd. Tasemetööde toimumise õppeained, ajad ja vormid määrab haridus- ja teadusminister.

Koolisisesed tasemetööd toimuvad 4., 5., 7., 8., 10. ja 11. klassides õppeperioodi lõpus 2

(kahe) aines, mille otsustab õppenõukogu. 8. klassi õpilased teevad loovtöö või õpilasuuringu ja 11. klassi õpilased teevad uurimistöö. Loovtöö hinne kantakse klassitunnistusele, uurimistöö hinne nii klassi- kui ka lõputunnistusele..

(6) Teadmiste ja oskuste hindamisel kasutatakse hindeid viiepallisüsteemis vastavalt §-s 5 sätestatule.

(7) 1. klassis õpilaste teadmiste ja oskuste hindamisel kasutatakse suulist ja kirjalikku sõnalist hinnangut, mis kirjeldavad õpilase teadmisi ja oskusi.

(8) Kui suulist vastust, kirjalikku või praktilist tööd on hinnatud mitterahuldavalt või on hinne jäänud välja panemata, antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks kahe nädala (10 koolipäeva) jooksul. Kokkulepitud ajal põhjusega mitteilmumise korral uut järelevastamise võimalust ei ole ja hinne jääb mitterahuldavaks. Parandatud hinde korral arvestatakse trimestri- või kursusehinde väljapanekul mõlemat hinnet, lähtudes õpilase individuaalsest eripärasest. Kui 8. klassis tehtav loovtöö ja 11. klassis tehtav uurimistöö jääb õigel ajal kaitsmata, siis määratakse õpilasele täiendav õppetöö. 11. klassis täiendava õppetöö mittesooritamisel arvatakse õpilane Abja Gümnaasiumi õpilaste nimekirjast välja (va mõjuval põhjusel).

(9) Kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine õpilase poolt, hinnatakse õpilase vastust hindegaga „1“. Järelevastamise õigus puudub.

(10) Loovtööde ja uurimistööde hindamise aluseks on loovtöö ja uurimistöö juhendid.

10.7. Hinded viiepallisüsteemis

1) hindegaga „5” ehk „väga hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele täiel määral ja ületavad neid;

2) hindegaga „4” ehk „hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele;

3) hindegaga „3” ehk „rahuldav” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused võimaldavad õpilasel edasi õppida või kooli lõpetada ilma, et tal tekiks olulisi raskusi hakkamasaamisel edasisel õppimisel või edasises elus;

4) hindegaga „2” ehk „puudulik” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui õpilase areng nende õpitulemuste osas on toimunud, aga ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus;

5) hindegaga „1” ehk „nõrk” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus ning kui õpilase areng nende õpitulemuste osas puudub. Kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine või mahakirjutamine, võib kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust hinnata hindegaga „nõrk”.

Viie palli süsteemis hinnatavate kirjalike tööde koostamisel ja hindamisel lähtutakse põhimõttest, et kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindegaga „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindegaga „4” 75–89%, hindegaga „3” 50–74%, hindegaga „2” 20–49% ning hindegaga „1” 0–19%. Õpetaja võib hindedkaalat muuta +/- 5% ulatuses olenevalt kirjaliku töö raskusastmest. Kool kasutab gümnaasiumis valikkursuste hindamisel hinnanguid „arvestatud” ja „mittearvestatud”, neid hinnanguid ei teisendata viie palli süsteemi.

10.8. Kokkuvõtva hindamise põhimõtted

(1) Kokkuvõttev hinne on õppeaine trimestri-, kursuse-, aasta- ning kooliastmehinne.

1) Põhikooli trimestrihinne peab koosnema vähemalt kolmest hindest.

2) Gümnaasiumi kursusehinne peab koosnema vähemalt kolmest hindest.

(2) Kui õpilane jäetakse täiendavale õppetööle, pannakse õppeaine aastahinne või kooliastmehinne välja pärast täiendava õppetöö lõppu, arvestades täiendava õppetöö tulemusi.

10. 9. Kokkuvõttev hindamine 1. – 3. kooliastmes

- (1) 1. – 3. kooliastmes hinnatakse õpilase õpitulemusi vastavas õppeaines kokkuvõtvalt trimestri- ja aastahindega.
- (2) Trimestrihinne pannakse välja trimestri lõpul antud trimestri jooksul saadud hinnete alusel. Aastahinne pannakse välja antud õppeaasta jooksul saadud trimestri hinnete alusel enne õppeperioodi lõppu.
- (4) Õppeaines, mida õpetatakse ühe nädalatunniga, pannakse hinne välja iga trimestri lõpus.
- (5) Õpilasele, kelle trimestrihinne on “puudulik” või “nõrk” määratakse koolipoolne tugisüsteem kokkuleppel õpilase vanemaga ja kinnitatakse õppenõukogus.
- (6) Kui õppeaine trimestrihinne on jäänud välja panemata, märgitakse ekoolis trimestrihinde kohale „0“.
- (7) Kui trimestrihinne on mitterahuldav või on jäänud välja panemata, peab õpilane selle trimestri materjali järele vastama ühe kuu jooksul alates trimestrihinde panemise päevast.
- (8) Kui õppeaine trimestrihinne on jäänud välja panemata ja õpilane ei ole kasutanud võimalust järele vastata, loetakse aastahinde väljapanekul antud trimestri vältel omandatud teadmised ja oskused vastavaks hindetele “nõrk”.
- (9) 9. klassi õpilasele pannakse aastahinded välja enne lõpueksamite toimumist, välja arvatud õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle.

10. 10. Kokkuvõttev hindamine gümnaasiumiastmes

- (1) Gümnaasiumiastmes hinnatakse õpilase õpitulemusi vastavas õppeaines kokkuvõtvalt kursuse- ja kooliastmehindega. Kursusehinne pannakse välja kursuse jooksul saadud hinnete alusel. Kooliastmehinne pannakse välja õppeaine 10.-12. klassi kursusehinnete alusel.
- (2) Kui kursusehinne on mitterahuldav või on jäänud välja panemata, peab õpilane selle kursuse järele vastama ühe kuu jooksul alates kursuse hindamise päevast.
- (3) Kui kursusehinne on jäänud välja panemata, märgitakse e-koolis kursusehinde kohale „0“.
- (4) Kui kursusehinne on mitterahuldav või on jäänud välja panemata ja õpilane ei ole kasutanud võimalust järele vastata, siis loetakse selle kursuse vältel omandatud teadmised ja oskused vastavaks hindetele „nõrk” ja õpilasele määratakse kevadel täiendav õppetöö selle kursuse vastamiseks.
- (5) Kui kursusehinne on mitterahuldav ja õpilane ei ole kasutanud võimalust järele vastata, siis määratakse talle kevadel täiendav õppetöö selle kursuse vastamiseks.

(6) Õppeaines, milles riigieksam toimub väljaspool eksamiperioodi, pannakse 12. klassi õpilasele kooliastmehinne välja enne riigieksami toimumist. Teiste õppeainete kooliastmehinded pannakse välja enne õppeperioodi lõppu. Õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle, pannakse kooliastmehinne välja pärast täiendava õppetöö lõppu.

10. 11. Käitumise ja hoolsuse hindamine

(1) 1.–3. kooliastmes hinnatakse õpilase käitumist ja hoolsust igal trimestril, gümnaasiumiastmes ainult käitumist kord poolaastas.

(2) Käitumise hindamise aluseks on kooli kodukorra täitmine ning üldtunnustatud käitumise- ja kõlblusnormide järgimine koolis. Hoolsuse hindamise aluseks on õpilase suhtumine õppeülesannetesse: kohusetundlikkus, töökus ja järjekindlus õppeülesannete täitmisel.

(3) Käitumist ja hoolsust hinnatakse hinnetega “eeskujulik”, “hea”, “rahuldav” ja “mitterahuldav”.

(4) Kui gümnaasiumiastme õpilase käitumist hinnatakse hindega „mitterahuldav“, arvatakse õpilane kooli õpilaste nimekirjast välja.

10. 12. Hinde ja hinnangu vaidlustamine

(1) Õpilasel või tema seaduslikul esindajal on õigus hindeid ja sõnalisi hinnanguid vaidlustada kümne päeva jooksul pärast hinde või hinnangu teada saamist, esitades kooli direktorile kirjalikult vastava taotluse koos põhjendustega.

(2) Kooli direktor teeb otsuse ja teavitab sellest lõikes 1 nimetatud taotluse esitajat kirjalikult viie tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmise päevast arvates.

10. 13. Õpilase täiendavale õppetööle ja klassikursust kordama jätmise

(1) Õppeperioodi jooksul omandamata jäänud õppekavaga nõutavate teadmiste ja oskuste omandamise toetamiseks võib õpilase jätta täiendavale õppetööle, mis viiakse läbi pärast õppeperioodi lõppu. Täiendava õppetöö raames täidab õpilane õpetaja vahetel juhendamisel spetsiaalseid õppeülesandeid. Täiendava õppetöö tulemusi kontrollitakse ja hinnatakse.

(2) Täiendavale õppetööle jäetakse põhikooli õpilane, kellel on kuni kolmes õppeaines puudulik aastahinne. Õpilane jäetakse täiendavale õppetööle kuni kaheks nädalaks pärast õppeperioodi lõppu.

(3) Gümnaasiumiastme õpilane jäetakse täiendavale õppetööle, kui tal on kursusehinded mitterahuldavad (va PGS § 28 (1) 7)).

(4) Täiendavale õppetööle jätmise otsustab õppenõukogu enne õppeperioodi lõppu.

(5) 1.-3. kooliastmes jäetakse õpilane täiendavale õppetööle õppeainetes, milles tulenevalt trimestri hinnetest või trimestrite lõpus antud sõnalistest hinnangutest tuleks välja panna aastahinne "puudulik" või "nõrk" või anda samaväärne kokkuvõttev sõnaline hinnang.

(6) 1.-3. kooliastmes võib õppenõukogu põhjendatud otsusega erandjuhul jätta õpilase klassikursust kordama, kui õpilasel on kolmes või enamas õppeaines pandud välja aastahinne "puudulik" või "nõrk", täiendav õppetöö ei ole tulemusi andnud ning õppekavaga nõutavate õpitulemuste saavutamiseks ei ole otstarbekas rakendada individuaalset õppekava või muid koolis rakendatavaid tugisüsteeme. Õppenõukogu kaasab otsuse tegemisel õpilase või tema seadusliku esindaja ning kuulab ära tema arvamuse. Õppenõukogu otsuses peavad olema välja toodud kaalutlused, millest tulenevalt on leitud, et õppekavaga nõutavate õpitulemuste saavutamiseks on otstarbekas jätta õpilane klassikursust kordama.

(7) Klassikursust ei jäeta kordama lihtsustatud riikliku õppekava (abiõppe õppekava) ja toimetuleku riikliku õppekava järgi õppivaid õpilasi ning gümnaasiumiastmel õppivaid õpilasi.

(8) Kui õpilasele on gümnaasiumis õppides ühe õppeaasta jooksul pandud kolmes või enamas õppeaines üle poolte kursusehinnetena välja „nõrgad“ või „puudulikud“ või uurimistöö on sooritamata, siis õpilane arvatakse kooli õpilaste nimekirjast välja.

10. 14. Õpilase järgmise klassi üleviimine

(1) Õpilase järgmise klassi üleviimise otsustab õppenõukogu.

(2) 1.-3. kooliastmes viiakse õpilane, keda ei ole jäetud täiendavale õppetööle, järgmise klassi üle enne õppeperioodi lõppu. Õpilane, kes jäeti täiendavale õppetööle, kuid keda ei jäeta klassikursust kordama, viiakse järgmise klassi üle hiljemalt 30. augustiks.

(3) Lõikes 2 sätestatud tähtaegu ei kohaldata õpilase puhul, kellele on koostatud individuaalne õppekava, kus on ettenähtud erisuses järgmise klassi üleviimise ajas.

(4) Gümnaasiumiastme õpilane, kelle õppeaasta kõik kursusehinded ning üleminekuksam on hinnatud vähemalt hindega «rahuldav», samuti õpilased, kelle iga õppeaine kursusehinnetest õppeaasta jooksul üle poolte on vähemalt «rahuldavad», viiakse üle järgmisesse klassi/lõpetavad klassikursuse.

10. 15. Õpilaste kandmine autahvile

(1) Autahvile kantakse:

- 1) 2.-3. klassi õpilased, kelle trimestri kokkuvõtvad hinded on kõik "5";
- 2) 4.-6. klassi õpilased, kelle trimestri kokkuvõtvatest hinnetest üks õppeaine on "4", ülejäänud "5";
- 3) 7.-9. klassi õpilased, kelle trimestri kokkuvõtvatest hinnetest kaks õppeainet on "4", ülejäänud "5";
- 4) gümnaasiumiastmes I/II poolaastal õpilased, kellel on kursusehinded "4" või "5".

(2) Kõigil autahvile kantavatel õpilastel peab olema käitumishinne „eeskujulik“ või „hea“.

10.16. Kiituskirjaga “Väga hea õppimise eest” tunnustamine

(1) Kiituskirjaga “Väga hea õppimise eest” tunnustatakse:

- 1) 2. – 8. klassi õpilast, kellel õppeaasta lõpus on kõigis õppeainetes hinded "5" ning käitumine "hea" või "eeskujulik";
- 2) 10. – 11. klassi õpilast, kellel õppeaasta lõpus on 5 kursusehinnet "4" ja ülejäänud "5";

10.17. Õpilaste tunnustamine ainekiituskirjaga „Väga heade tulemuste eest“

(1) Ainekiituskiri “Väga heade tulemuste eest” antakse:

- 1) 3. kooliastme lõpus õpilasele, kellel on 3. kooliastmes vastava aine aastahinded olnud “väga head”, õpilane on osalenud aine raames viktoriinidel, konkurssidel, olümpiaadidel.
- 2) gümnaasiumilõpetajale, kellel on vastava õppeaine kursusehinded „väga head“ ja kes on saavutanud ainealaselt silmapaistvaid tulemusi.

10.18. Õpilaste tunnustamine tänukirjaga „Heade tulemuste eest“

(1) Kooli tänukiri „Heade tulemuste eest“ antakse õpilasele, kelle lõputunnistuse hinded on „4“ ja „5“;

10.19. Kiitusega põhikooli lõputunnistuse väljaandmine

(1) Kiitusega põhikooli lõputunnistus antakse kooli õppenõukogu otsusega 9. klassi õpilasele, kellel on kõikides põhikooli lõputunnistusele kantavates õppeainetes aasta- ja eksamihinne "5" ning käitumine eeskujulik või hea.

10.20. Kuld – ja hõbemedaliga tunnustamine

(1) Kuldmedaliga tunnustatakse gümnaasiumilõpetajat, kelle kõigi õppeainete kooliastmehinded, koolieksami ja uurimistöö hinded on „5“ („väga hea“).

(2) Hõbemedaliga tunnustatakse gümnaasiumilõpetajat, kellel on mitte rohkem kui kaks õppeainet (k.a koolieksam ja uurimistöö) hinnatud hindega “4” („hea“), ülejäänud on hinnatud hindega „5“ („väga hea“).

11. Õpilaste juhendamise ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse ja õppe korraldamise põhimõtted põhikoolis

Haridusliku erivajadusega õpilase õppe korraldamisel lähtutakse kaasava õppe põhimõtetest, mille kohaselt üldjuhul õpib haridusliku erivajadusega õpilane tavaklassis. Kooli põhimääruses sätestatu kohaselt on koolis võimalused rakendada hariduslike erivajadustega õpilastele õppe paremaks korraldamiseks ka erinevaid rühmi ja klasse.

Abja Gümnaasiumi direktor määrab haridusliku erivajadusega õpilase õppe koordineerija, kelle ülesandeks on haridusliku erivajadusega õpilase õppe ja arengu toetamiseks vajaliku koostöö korraldamine tugispetsialistide, andekate õpilaste juhendajate ja õpetajate vahel.

HEV koordinaator toetab ja juhendab õpetajat haridusliku erivajaduse väljaselgitamisel ning teeb õpetajale, vanemale ja õppealajuhatajale ettepanekuid edaspidiseks pedagoogiliseks tööks, koolis pakutavate õpilase arengut toetavate meetmete rakendamiseks või täiendavate uuringute läbiviimiseks, tehes selleks koostööd õpetajate ja tugispetsialistidega.

Direktori otsusel võib haridusliku erivajadusega õpilasele rakendada meetmeid, mille rakendamise eeldusena ei ole ette nähtud nõustamiskomisjoni soovitus:

- tugispetsialisti teenus (PGS §48)
- individuaalse õppekava rakendamine (PGS §18 alusel)
- pikapäeva vastuvõtmine (PGS §38)
- õpiabi rühma suunamine (matem. või log. abi osutamiseks)
- koduõpe vanema taotlusel (PGS §23)
- huviringi suunamine (PGS §40)
- õpilaskodusse vastuvõtmine (PGS §39)
- konsultatsioonitundides osalemine

Kui õpilase hariduslik erivajadus tuleneb tema andekusest, tagatakse talle individuaalse õppekava rakendamine ning vajaduse korral täiendav juhendamine aineõpetajate poolt või teiste vastava valdkonna spetsialistide poolt haridusprogrammide või teiste haridusasutuste kaudu.

Meetme rakendamise perioodil jälgivad õpilasega tegelevad õpetajad ja tugispetsialistid õpilase arengut ja toimetulekut.

Meetmete rakendamise tulemuslikkuse hindamiseks kirjeldavad kõik meetme rakendamisel osalenud õpetajad ja tugispetsialistid vähemalt kord trimestris õpilase arengut ja toimetulekut ning esitavad omapoolsed soovitused.

Meetmete rakendamise perioodi lõpul hindab HEV koordinaator koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega meetme tulemuslikkust ning teeb ettepanekud vanemale ja vajaduse korral kooli direktorile edasisteks tegevusteks: meetme rakendamise lõpetamine; meetme rakendamise jätkamine samal või tõhustatud viisil; meetme vahetamine või muu meetme

lisamine; täiendavate uuringute teostamine, eriarsti, erispetsialisti või nõustamiskomisjoni poole pöördumise soovitamine.

Haridusliku erivajaduse tuvastamiseks läbiviidud pedagoogilis-psühholoogilise hindamise tulemused, õpetajate täiendavad tähelepanekud ja soovitusel õpilase tugevate ja arendamist vajavate külgede kohta, kooli tugispetsialistide soovitusel, testimiste ja uuringute tulemused ning nõustamiskomisjoni soovitusel õppe korraldamiseks ja sellest tulenevalt õpilasele rakendatud meetmed dokumenteeritakse haridusliku erivajadusega õpilase arengu ja toimetuleku jälgimiseks koostatud individuaalse arengu jälgimise kaardil. Individuaalse arengu jälgimise kaardi koostamise algatab klassijuhataja, täitmise eest vastutab HEV koordinaator.

„Põhikooli riiklikus õppekavas“ § 17 sätestatud tingimustel ja korras kohaldatakse hariduslike erivajadustega õpilastele „Põhikooli riiklikus õppekavas“ § 17 lubatud erisusi:

(1) Kui eesti õppekeelega põhikooli klassis õpib eesti keelest erineva emakeelega õpilane või välisriigist saabunud õpilane, kelle eestikeelse õppe kogemus põhikoolis on olnud lühem kui kuus õppeaastat, võib kool õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema nõusolekul eesti keele õpet korraldada „Eesti keel teise keelena“ ainekava alusel;

(2) Eestis vähem kui kolm aastat elanud õpilase puhul võib õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema taotlusel loobuda B-võõrkeele õppes;

(3) Hariduslike erivajadustega õpilaste õppe toetamiseks võib kasutada „Põhikooli riiklikus õppekavas“ § 15 lõikes 4 nimetatud tunniressurssi;

(5) Hariduslike erivajadustega õpilasele koostatakse vastavalt vajadusele individuaalne õppekava;

(6) Õpiraskustega õpilaste klassis on ette nähtud vähendatud või asendatud õpitulemused võrreldes „Põhikooli riiklikus õppekavas“ sätestatud taotletavate õpitulemustega;

(6) Ühele õpilasele keskendatud õppe puhul võib muuta tunnijaotusplaani, ning vähendada või asendada õpitulemusi võrreldes „Põhikooli riiklikus õppekavas“ sätestatud taotletavate õpitulemustega ning vähendada õppekoormust, kuid mitte alla 20 õppetunni õppenädalas;

(7) Kasvatusraskustega õpilaste klassis vähendatakse õppekoormust, kuid mitte alla 24 õppetunni õppenädalas. Lisaks sellele viiakse kasvatusraskustega õpilaste klassis koostöös kutsekooliga läbi kutsealast eelkoolitust või kutseõpet põhikoolis. Kasvatusraskustega laste klassis ei õpetata B-võõrkeelt, tööõpetust, käsitööd ja kodundust ning tehnoloogiaõpetust.

Individuaalse õppekava määramisel ja koostamisel lähtutakse „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 18 sätestatust, „Põhikooli riiklikus õppekavas“ § 17 lõikes 4 ja § 22 lõikes 7 sätestatust ning „Gümnaasiumi riiklikus õppekavas“ § 13 sätestatust. Muu tugisüsteem määratakse õpilasele „Põhikooli riiklikus õppekavas“ § 22 lõikes 7 sätestatud tingimustel.

Individuaalse õppekava rakendamine tugimeetmena „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 58 lõikes 3 sätestatud tähenduses toimub „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 58 lõigetes 1 kuni 9 ja § 12 lõikes 1 sätestatud tingimustel ja korras.

12. Gümnaasiumi lõpetamise korraldus

Gümnaasiumi lõpetamine toimub „Põhikooli ja gümnaasiumiseaduses“ § 31 ning „Gümnaasiumi riiklikus õppekavas“ § 18 ja § 22 sätestatud tingimustel ja korras.

(1) Gümnaasiumi lõputunnistus antakse välja õpilasele:

- kes on läbinud vähemalt 96 kursust;
- kelle kõikide õppeainete kooliastmehinded on vähemalt rahuldavad;
- kelle valikkursuste hinded või hinnangud vastavad ainekavas kehtestatud nõuetele;
- kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega eesti keele, matemaatika ja võõrkeele riigieksamid;
- kes on sooritanud rahuldavalt koolieksami;
- kes on sooritanud gümnaasiumi jooksul uurimistöö.

(2) Gümnaasiumi lõputunnistus koos kuldmedaliga antakse välja õpilasele:

- kes on läbinud vähemalt 96 kursust;
- kelle kõigi õppeainete kooliastmehinne (sh koolieksam ja uurimistöö) on „väga hea“;

(3) Gümnaasiumi lõputunnistus hõbemedaliga antakse välja õpilasele:

- kes on läbinud vähemalt 96 kursust;
- kelle kuni kahes õppeaines on kooliastmehinne (sh koolieksam ja uurimistöö) vähemalt „hea“, ülejäänud õppeainetes „väga hea“;

13. Karjääriteenuste korraldus põhikoolis ja gümnaasiumis

Karjääriteenust koolis osutab psühholoog. Karjääriteenuse kaudu aidatakse õpilasel saada tuge, kui õpilane vajab abi või nõu:

- suuna või valikainete valikul,
- oma tuleviku ja karjääri planeerimisel,
- kui õpilane kahtleb oma valitud suuna sobivuses,
- oma õpingute ühildamisel töö või õppekavavälise tegevusega,
- statsionaarsest õpest mittestatsionaarsesse ülemineku kohta või kooli lõpetamiseks eksternina,
- individuaalsel õppekaval õppimise ja individuaalse õppekava taotlemise kohta,
- õppekavavälise tegevuse või õppimise otsimise kohta,
- eneseanalüüsi koostamisel,
- vestlusteks valmistumisel või gümnaasiumisse astumiseks.

Karjääriteenistuse hulka kuulub ka karjääri- ja tööteemalise kirjanduse soovitamine ning kataloogide tutvustamine õppeasutuste kohta, kus on võimalik jätkata õpinguid peale põhikooli või gümnaasiumi või kus saab õppida õppekavaväliselt. Karjääriplaneerimist toetab – www.rajaleidja.ee

Koolis nõustatakse 12. ja 9. klassi õpilasi II poolaastal.

Nõustamiseks tuleb eelnevalt psühholoogiga aeg kokku leppida.

Vajadusel kasutab Abja Gümnaasium Viljandimaa Rajaleidja spetsialistide teenuseid.

14. Õpilaste ja vanemate teavitamise ja nõustamise korraldus põhikoolis ning õpilaste nõustamine gümnaasiumis

Teavitamisel juhendatakse „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 55 sätestatust. Õpilaste ja vanemate teavitamine toimub kooli kodukorras sätestatud korra kohaselt. Teavitamisel järgitakse avaliku teabe seaduses ning haldusmenetluse seaduses teavitamise kohta sätestatut.

Abja Gümnaasiumi klassi- või aineõpetajad jälgivad õpilase arengut ja toimetulekut koolis ning vajaduse korral kohandavad õpet vastavalt õpilase vajadustele. Õpilase võimete ja annete kõrgeimale võimalikule tasemele arendamiseks selgitatakse põhikoolis välja õpilase individuaalsed õpivajadused, valitakse sobivad õppemeetodid ning korraldatakse diferentseeritud õpet. Põhikool tagab õpilasele, kellel tekib ajutine mahajäämus eeldatavate õpitulemuste saavutamisel, täiendava pedagoogilise juhendamise väljaspool õppetunde.

Põhikoolis nõustatakse vajaduse korral õpilase vanemat õpilase arengu toetamises ja kodus õppimises.

Põhikoolis korraldatakse õpilaste ja vanemate teavitamist edasiõppimisvõimalustest ning tagatakse õpilastele karjääriteenuste (karjääriõpe, -info või -nõustamine) kättesaadavus.

Põhikoolis on tagatud õpilasele ning vanematele teabe kättesaadavuse õppe ja kasvatus korralduse kohta ning juhendamine ja nõustamine õppetööd käsitlevates küsimustes. Peamised õppeteemad, vajalikud õppevahendid, hindamise korraldus ja planeeritavad üritused tehakse õpilasele teatavaks õppetrimetri algul.

Gümnaasiumis on õpilasel võimalus saada õppekorralduse kohta infot ja nõuandeid.

Gümnaasiumis on korraldatud õpilaste teavitamine edasiõppimisvõimalustest ja tööturu üldistest suundumustest ning on tagatud karjääriteenuste (karjääriõpetus, -info või -nõustamine) kättesaadavus.

Õpilane ja vanem saavad tagasisidet õpilase arengu ja koolis toimetuleku kohta

- vestlustes klassijuhataja ja aineõpetajatega;
- arenguvestlustes;
- e-kooli vahendusel.

Aineõpetaja annab ülevaate peamistest õppeteemadest, vajalikest õppevahenditest, hindamise korraldusest. Klassijuhataja teavitab toimuvatest üritustest trimestri või kursuse alguses.

Õppe ja kasvatuse korralduse kohta saab teavet kooli kodulehelt, klassijuhatajalt ning lastevanemate koosolekutel (klassi- ja üldkoosolek). Operatiivinfo edastab aineõpetaja, klassijuhataja või kooli juhtkond õpilastele või lastevanematele e-kirja teel.

Vajaduse korral nõustatakse õpilase vanemat õpilase arengu toetamises.

15. Õpetaja koostöö ja töö planeerimise põhimõtted

(1) Kooli õpetajad kuuluvad ainevaldkonniti töörühmadesse, mida juhib töörühma juhataja.

(2) Koolis on moodustatud järgmised töörühmad:

1) klassiõpetajate aineühendus: 1.-4. klassi klassiõpetajad;

2) humanitaaria aineühendus: 5.-12. klassi humanitaarainete õpetajad;

3) reaal- ja loodusainete aineühendus: 5.-12. klassi reaal-ja loodusainete õpetajad;

4) oskusainete aineühendus: 4.-12. klassi oskusaineõpetajad;

5) tugispetsialistide töörühm: HEV-koordineerija, sotsiaalpedagoog, logopeed-eripedagoog, õpiabiõpetajad, psühholoog;

(3) Töörühmade peaesmärk on kooli õppe-ja kasvatustegevuse toetamine sõbraliku, õppimist soodustava õpikeskkonna kaasaaitamisega.

(4) Iga töörühma esindaja, õppealajuhataja, huvijuht ja direktor kuuluvad arendusnõukogusse.

(5) Arendusnõukogu ülesandeks on pädevuse piires strateegiliste otsuste tegemine kooli arengu toetamiseks, kooli sisehindamise läbiviimine ning arengukava, õppekava, kordade jt dokumentide ja muudatuste ette valmistamine.

(6) Töö planeerimisel lähtub õpetaja, töörühm ja arendusnõukogu kooli õppekavast, ainevaldkondade kavadest ja õppeainete ainekavadest ning teistest õppe-ja kasvatustegevust reguleerivatest dokumentidest.

16. Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord

16.1. Kooli õppekava muutmise algatamine

(1) Kooli õppekava uuendamine või täiendamine toimub algatustaotluse alusel, mis tuleb esitada kooli direktorile kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis koos ettepanekute ja põhjendustega. Kooli õppekava uuendamist ja täiendamist võib taotleda iga asjast huvitatud isik.

(2) Kui kooli õppekava uuendamise või täiendamise vajadus on tingitud muudatustest õigusaktides, siis algatab kooli põhimääruse muutmise kooli direktor.

16.2. Kooli õppekava muudatuste ettevalmistamine

(1) Kui esitatud taotlus on asjakohane, siis kutsub direktor kokku õppekava uuendamise ja täiendamise töörühma, kes otsustab õppekava uuendamise või täiendamise vajaduse ning positiivse otsuse korral valmistab ette kooli õppekava muudatused.

(2) Kooli õppekava muudatused tuleb töörühmal ette valmistada kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõuna. Kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõu peab olema kooskõlas kehtiva õigusega.

16.3. Kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõu esitamine enne selle kehtestamist arvamuse saamiseks hoolekogule, õppenõukogule, õpilasesindusele

(1) Kooli direktor esitab kooli õppekava uuendamise või täiendamise eelnõu enne kehtestamist arvamuse andmiseks hoolekogule, õpilasesindusele ja õppenõukogule. Arvamuse küsimisel lähtub kooli direktor „Haldusmenetluse seaduses“ §-st 16.

(2) Kooli direktor vaatab hoolekogu, õpilasesinduse ja õppenõukogu arvamused läbi. Kui hoolekogu, õpilasesindus või õppenõukogu on leidnud, et kavandatavad õppekava muudatused on vastuolus kehtiva õigusega, siis kutsub direktor kokku õppekava uuendamise ja täiendamise töörühma, kes viib kooli õppekava muudatused vastavusse kehtiva õigusega.

16.4. Kooli õppekava kehtestamine

(1) Tulenevalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest“ § 17 lõikest 2 on kooli õppekava kehtestajaks kooli direktor. Kooskõlas „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse“ § 71 lõikega 3, toimub kooli õppekava kehtestamine käskkirjaga, mis vastab „Haldusmenetluse seaduses“ sätestatud nõuetele.

(2) Kui kooli direktor jätab kooli õppekava muudatused kehtestamata, siis algab kooli õppekava uuendamise või täiendamise protsess algusest peale.

16.5. Kooli õppekava muudatuste avalikustamine

(1) Kool avalikustab, tulenevalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“ § 69 lõikes 1 sätestatud nõudest, kooli õppekava koos muudatustega kooli veebilehel.

(2) Kooli õppekava muudatused esitatakse kooli õppekava terviktekstis, näidates ära õppekava muutused viitega direktori käskkirja numbrile ja kuupäevale, millega õppekava muudeti. Samuti märgitakse muudatuse viite juurde muudatuse jõustumise kuupäev.